

de Proosdijkoerier

JAARGANG 34 | NUMMER 1 | MAART 2018

Volg nummer		nummer die Boogje boeken		Folio's per lid		Stuiver-Register		Samen en Doornamen die Reenlieders		plaatselijke aanduiding	Secke	Nummer	grootte	
6	218	Jan van der Vild		Vinken	rechterzijde	A	gr. 129	3	40	60	94			
7	nieuw	Corn. Kruon te genit Poornevete		Vinken	rechterzijde	A	gr. 144							
8	196	Johan Dirk Kemere		Vinken	rechterzijde	A	323		14	20				
	56						324		10	90				
	68						344		12	40				
							347	1	26	50				
							1379	1	04	70				
9	39	Jan Baarend Schockman		Vinken	rechterzijde	A	1312	2	13	60				
	142						1028	2	65	25				
	244						1214	1	33	30				
	108						1379	1	42	80				
10	205	Jan Verhoeff		Vinken	rechterzijde	E	436		64	3				
	209						504		85	5				
	nieuw						435		72					
	106						411	1						
11	50	derw. en Erv. F. F. W. Bodefelt		Vinken	rechterzijde	A	225	2	09					
12	55	Hermanus Moerden		Demmerik	rechterzijde	D	19.174			00				
	74						10.104	1	02					
	91						02.095	1	00					
	92						75		50					
							520		60					

REGISTER VAN AANGIFTEN VOOR DE VERVENINGEN

OOK KUDELSTAART HOORDE ER BIJ

DE BOUWMANNEN VAN HET GESLACHT KOK

ADVERTENTIEPAGINA BINNENZIJDE OMSLAG
IN BEZIT VAN AVANTI

Voorwoord

door Rob Blans

De eerste Proosdijkoerier van 2018 ligt voor u en zal u hopelijk weer veel leesplezier opleveren. Grote bewondering heb ik voor de groep vrijwilligers die ieder kwartaal voor een nieuw nummer zorgen. Ik heb laatst ons blad eens voorgelegd aan een professioneel bureau dat glossy's produceert en de medewerkers daarvan waren onder de indruk van de kwaliteit van het blad. Ik hield er een trots gevoel aan over. Het begint natuurlijk bij de inhoud en het lukt onze schrijversgroep iedere keer weer om een gevarieerd blad te maken. En nog steeds hebben zij veel ideeën voor volgende artikelen. Inmiddels maakt de historische kring Uithoorn ook gebruik van de Proosdijkoerier om artikelen te plaatsen over hun gemeente met haar geschiedenis. Daardoor lezen inmiddels ca. 1150 leden ons blad.

Na het schrijven van de artikelen en het opmaken, wordt het blad gedrukt en door vrijwilligers ingepakt, gelabeld en door de bezorgersgroep naar de grootste deel van de leden rondgebracht. Om het blad in de buitengebieden en het buitenland te krijgen, maken we natuurlijk gebruik van een postdienst. Zonder al deze vrijwilligers zou er niet veel van terecht komen, althans niet voor ons huidige lage contributiebedrag. We zijn vorig jaar begonnen met het organiseren van een vrijwilligersdag om deze

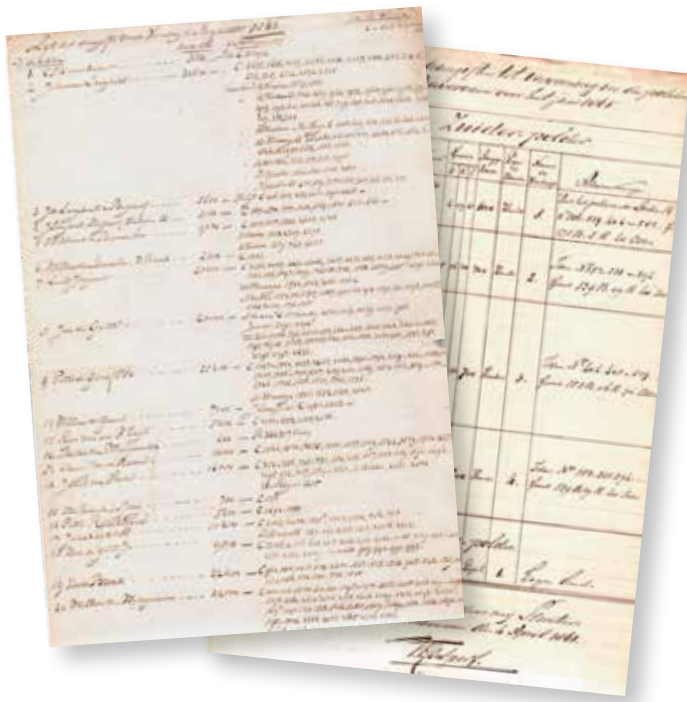
Rob Blans (foto: Henk Butink.)

mensen eens te verwennen. Het was een succes, dus ook dit jaar gaan we weer een vrijwilligersdag opzetten. Ook gaan we dit jaar vaker met onze vrijwilligers communiceren om hen in de gelegenheid te stellen hun activiteiten met de juiste hulpmiddelen uit te voeren. Vrijwilligerswerk moet vooral ook leuk zijn om te doen. Zo hebben we een moderne versie van ons geautomatiseerde archiefsysteem in gebruik genomen en kijken we zelfs naar opslag in de Cloud.

Ik heb in mijn voorwoord de productie van ons blad als uitgangspunt genomen, zonder de overige vrijwilligers tekort te willen doen. Ook de werkgroepen Documentatiecentrum, PR, Archeologie, Genealogie en Monumenten bestaan louter uit vrijwilligers. Ik zal hier in volgende nummers op terug komen. Ik wens u nogmaals veel leesplezier en wilt u een keer meekijken bij één van onze activiteiten, dan bent u uiteraard van harte welkom. ■

Van de redactie

In deze Proosdijkoerier treft u weer een gevarieerde reeks historisch interessante onderwerpen. Over de Proosdijlanden, burgemeester Padmos, de Thamerkerk en de tuinders Kok, over een register van verveningsaangiften, Majolica aardewerk en u vindt een addendum bij het in december meegeleverde boekje over de Rondeveense polders. Het aanbod van kopij is dusdanig dat we voor ons juninumnummer al diverse stukken beschikbaar hebben. Daarbij ook het nu door opmaaktechnische redenen uitgestelde vervolg over Vinkeveen 1933 van Fons Compier, een verhandeling over 100 jaar kiesrecht door Piet van Buul en een fotoverhaal over de Heilig Hart kerk te Vinkeveen. We wensen u weer veel genoeg met dit alles.

Bij de voorplaat

Een collega-bestuurder van de historische kring Amstelveen, de heer Wim Groeneweg, bracht ons in het bezit van een aantal vervingdocumenten uit de jaren zestig van de negentiende eeuw.

Uit deze originele documenten citeren wij enkele passages, die een bescheiden beeld geven van de vervingcontracten, zoals die rond 1860 in onze omgeving opgesteld zijn. Daarnaast plaatsen we op pagina 9 en volgende een aantal authentieke pagina's uit dit register.

Belangrijke data

13 maart	20.00 uur	Lezing Derk Boswijk (zie pagina 147 van de PK december 2017)	Croonstadtdlaan
17 april	20.00 uur	Algemene Ledenvergadering (zie ook pagina 36 en 37)	Croonstadtdlaan
25 mei	09.00 uur	Excursie Haarzuilens (zie het losse inlegvel)	Haarzuilens

Digitale nieuwsbrief

Wilt u - net als ruim duizend andere betrokkenen - op de hoogte blijven van al onze activiteiten? Meld u dan eenvoudig aan door uw naam en e-mailadres in te vullen op de homepage van de website van de historische vereniging. U ontvangt dan regelmatig onze nieuwsbrief. **Zie ook onze website: www.proosdijlanden.nl**

In deze Proosdijkoerier

- 3 Voorwoord
- 5 Het interbellum van burgemeester Padmos
- 9 Register van aangiften voor de verving in Vinkeveen en Demmerik
- 12 Ook Kudelstaart hoorde er bij
- 19 De Rondeveense polders, een aanvulling
- 23 De Thamerkerk
- 27 De bouwmannen van het geslacht Kok
- 33 Majolica - aardewerk
- 36 Verenigingsnieuws

Het interbellum van burgemeester Padmos

door Stef Veerhuis

De jaren tussen de beide wereldoorlogen zijn de geschiedenis ingegaan als het interbellum, met daarin een hoofdrol voor de crisisjaren van 1929-1939. De wereldhandel stagneerde en veel bedrijven raakten in de problemen. De toenemende onrust - als gevolg van hoge werkloosheid en armoede onder de bevolking - leidde in 1931 tot een textielstaking in Twente. Begin 1933 volgde de munterij op de kruiser de 'Zeven Provinciën', als gevolg van een door de regering opgelegde salarisverlaging. Die was voor inlandse bemanningsleden bijna twee keer zo hoog als voor het blanke, Nederlandse marinepersoneel. In Amsterdam liep in de zomer van 1934 een demonstratie tegen een steunverlaging van 10 % uit op het zogeheten Jordaanoproer. De ongeregelde resultaten resulteerden in vijf doden, meer dan 50 zwaargewonden en ruim 100 arrestaties.

Bericht stakingen in Wilnis

STAKING VAN ARBEIDERS TE WILNIS.

Op een werk van een Amsterdamsch aannemer.

Wederom hebben de arbeiders, in dienst van den aannemer Faas, die grond uit den polder Wilnis (Veldzijde) naar de hoofdstad vervoert, het werk neergelegd. De werklieden zijn ontevreden, omdat eenige arbeiders, die de vorige week wegens gebrek aan werk werden weggezonden, niet meer worden aangenomen. De aannemer deelde onzen correspondent te Wilnis mede, de stakenden, die zijn aangesloten bij de Landelijke federatie van bouwvakarbeiders te Amsterdam, niet meer te zullen aannemen. Getracht zal worden ander personeel te krijgen. Er wordt gepost. Ongeregelde kwamen nog niet voor.

In 1929 telde Nederland 18.000 werklozen, dat aantal was in 1938 opgelopen naar 439.300. Om de enorme werkloosheid te minderen werden landelijk grote projecten gestart, zoals het Bosplan in Amsterdam en - dichterbij - het in cultuur brengen van de in 1926 drooggevalen Wilnise Plas. Het was slechts een druppel op de gloeiende plaat. Ook in onze regio zijn destijds de spanningen hoog opgelopen. Met stakingen onder de veenarbeiders in Wilnis en toen het voortbestaan van koekfabriek 'De Lindeboom' in Mijdrecht wankelde.

De inhoud van de vele aanvragen om "onderstand" in de map met ingekomen stukken van Wilnis liegen er niet om. Het gaat om brieven van inwoners die vaak geen kant op konden en vastzaten aan oude normen en waarden binnen een sterk verzuilde gemeenschap. Saamhorigheid stond hoog in het vaandel en wanneer men elkaar kon helpen, gebeurde dat ook. Armbesturen en gemeenten hielden de hand op de knip. Tegelijkertijd hielden ze het spoor van hun weldadigheid angstvallig in de gaten.

Het nieuws kwam van de straat en van "horen zeggen". Het plaatselijke krantje ging van hand tot hand en aan het luiden van de kerkklokken kon men horen of er sprake was van vreugde of verdriet. Iedereen kende iedereen, met of zonder een bijnaam.

Dit laatste kan ik me nog duidelijk voor de geest halen. Zo werd vroeger bij ons thuis een nieuw vriendje stevast

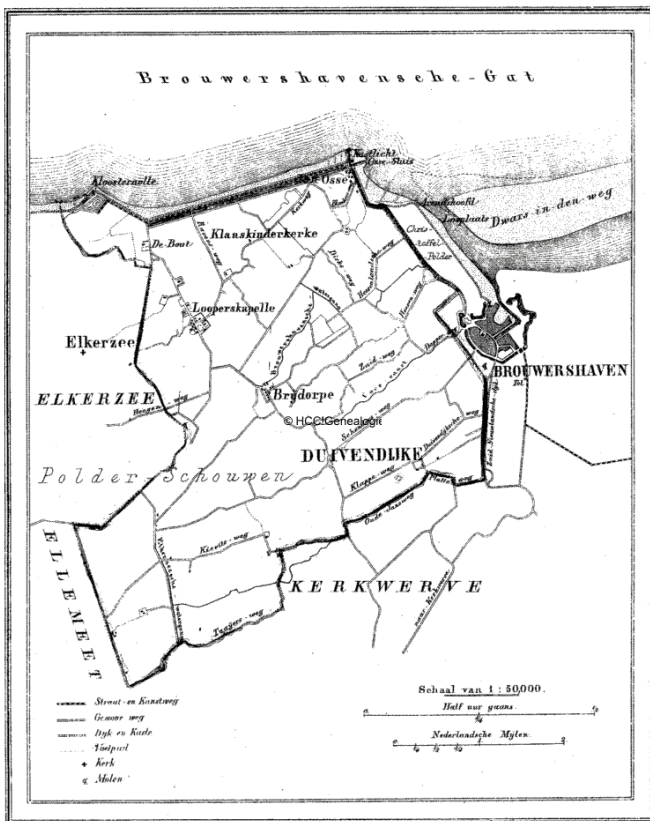
begroet met: "Van wie ben jij er één?" Het is dus niet uit te sluiten dat interesse voor genealogie bij mij al op jonge leeftijd interesse heeft gekregen. Een goede aanleiding om te proberen die herinnering en interesse samen te laten gaan. Met een hoofdrol voor Iman Padmos die - tijdens het interbellum als burgemeester van Mijdrecht en Wilnis - met weinig middelen en mogelijkheden de lijnen uit moest zetten. Ook zijn naasten zullen nauw betrokken zijn geweest bij de besluitvorming. En hoe was het destijds gesteld met het dorpse electoraat en een handvol welgestelden waarvoor de kleine man zijn pet afnam? Wie was deze Iman Padmos en wat is er zo al over hem gezegd en geschreven? Hij werd geboren op 7 februari 1879 in het Zeeuwse Duivendijke, als zoon van landbouwer Leendert Padmos en Grietje de Jonge. Ooit was die plaats een zelfstandige agrarische plattelands-gemeente op het Zeeuwse eiland Schouwen-Duiveland. Sinds de gemeentelijke herindeling in 1997 maakt het voormalige buurtschap deel uit van de huidige gemeente Schouwen-Duiveland.

Kennelijk hadden "de Padmossen" destijds het bestuurlijke al van jongs af aan mee gekregen. Deze naam is namelijk met regelmaat terug te vinden in bestuurlijke stukken en de waterschappen van Schouwen-Duiveland. Zijn vader, Leendert Padmos,

had eerder zitting gehad in de raad van Duivendijke. Opvallender is dat vanaf 1910 tot aan 1941 zijn oudste broer, Jacob Padmos in Duivendijke eveneens het ambt van burgermeester heeft bekleed. Een kleine anekdote schept een beeld van hoe het er dat er destijds aan toe kon gaan in zijn geboortedorp. Wat was het geval? Omdat het ontbrak aan een gemeentesecretaris had Jacob deze taak ook op zich genomen. Maar toen hij aan het einde van een raadsvergadering het verslag op papier had staan, werd er plots vanuit de raad een motie voor wijziging ingediend. Of de mate van belangrijkheid een rol heeft gespeeld, óf dat er enig medelijden met de burgermeester is geweest, is nooit achterhaald. Het gevolg was echter wel dat het raadsvoorstel werd aangehouden en in een volgende vergadering opnieuw ter tafel werd gebracht.

Iman Padmos begon zijn ambtelijke loopbaan in 1907 als klerk op de secretarie van Uithoorn. In 1914 werd hij benoemd tot burgemeester van Tienhoven, waar hij Meine Fernhout opvolgde die benoemd was in Mijdrecht en Wilnis. Eenzelfde scenario deed zich vijf jaar later voor na het vertrek van deze Fernhout naar Kampen. Padmos volgde hem op 16 juli 1919 op als burgemeester van Mijdrecht en Wilnis. Een week later kreeg hij in Wilnis de ambtsketen omgehangen door wethouder en locoburgemeester W. van Sevenhoven. Met de daarbij gebruikelijke vriendelijke woorden en enige schoten voor de boeg. Het slotwoord echter was voor scheidend wethouder Jac. de Groot: "... die gaande door de polder Groot Mijdrecht, in de berm van de wegen jongens en meisjes heeft gezien, die zich daar op verre van fatsoenlijke wijze in het gras hadden

Kaartje van Duivendijke

neer geveid. Opdat de ouders er hunne kinderen op kunnen wijzen dat zij op dergelijke plaatsen niet thuis behooren." Kennelijk had De Groot de cv van Padmos grondig tot zich laten doordringen en was hij ervan overtuigd dat hun beider geloofsovertuiging wel eens bij zou kunnen dragen aan enig herstel van normen en waarden onder de 2.551 ingezetenen van Wilnis. Op 29 juli 1919 zat Padmos zijn eerste B en W vergadering voor in het bijzijn van W. van Sevenhoven, Jac. de Groot en secretaris D.J. Munnik. De gemeentelijke begroting sloot met een batig saldo van fl. 1893,20½ en dat praat - zo lijkt mij - op voorhand al een stuk makkelijker. Er konden dus knopen doorgehakt worden, zoals het plaatsen van één lantaarnpaal op de Oude Dam, mits Jan van Eijk daar het ontsteken en doven op zich wilde nemen. Verder werden voor het komend jaar de gemeentelijke werkzaamheden gegund aan J. van der Wall voor het metselwerk, J.C. Breuren werd belast met het smidswerk en G. Krimp mocht het timmerwerk verzorgen. De brugwachter kreeg eindelijk zijn lang gekoesterde regenput. Ook werden de bezoldigingen van de onderwijzer, de veldwachter, de gemeentelijke werkman en de opzichter tegen het licht gehouden en er werd besloten die te verhogen. Ook het grotere werk ging Padmos niet uit de weg en hij kwam met het voorstel om de leegstaande openbare school om te laten bouwen tot Raadhuis: een bouwkundige klus, waarmee een slordige 7.000 gulden mee gemoeid was. En passant liet de nieuwbakken burgermeester zich ontvallen dat de omstandigheden waarin de langdurig werkeloze A. Pauw verkeerde - en die hem hierover had aangesproken - hem dermate diep

hadden beroerd, dat hij hem vijf gulden uit eigen zak had toegestopt.

Ik stel me zo voor dat deze aanpak en doortastendheid van Padmos op den duur is gaan "lekker". Ingezetenen zullen enigszins verrast zijn geweest en zich afgevraagd hebben of het eindelijk anders zou gaan worden. Want na het overlijden van burgermeester J.G. de Voogt stonden zowel het onderling vertrouwen als de samenwerking met de provincie op een laag pitje. In opeenvolgende gemeenteraden lagen rooms-katholieke en antirevolutionaire volksvertegenwoordigers herhaaldelijk met elkaar overhoop en had burgermeester W.L. van Tricht eerder ternauwernood drie moties van afkeuring overleefd.

In het bevolkingsregister van de gemeente Wilnis staat vermeld dat haar eerste burger zich op 1 augustus 1919 vestigde in Wijk 2 nr. 67. Het zal nieuwsgierigen zijn opgevallen dat het daar nogal stil was en dat er van enige huiselijkheid weinig of geen sprake was. Aan het geneuzel daarover kwam een einde toen op 9 oktober 1920 bekend werd gemaakt dat de huwelijksafkondiging tussen Iman Padmos en Fokje Postema zonder stuiting had plaatsgevonden. Opnieuw gefluister, want wie was zijn toch veel jongere, aanstaande echtgenote? Deze Fokje was de vijfde van zes kinderen uit het gezin van Pieter Postema en Trijntje Wiertsema. Als dochter van een dominee was zij op 30 oktober 1892 ter wereld gekomen in Warffum, in het hoge noorden van Groningen. Haar eerste ontmoeting met Iman Padmos kan heel toevallig zijn geweest, want Uithoorn, Tienhoven, Wilnis en Mijdrecht liggen nu

Wilnisse plas

niet bepaald naast de deur, laat staan Duivendijkse. Of waren er oude contacten met de "Padmossen" toen haar vader, Pieter Postema, de eerste vijf jaar van zijn huwelijk was beroepen als predikant van de christelijke gereformeerde gemeente in Domburg? In 1885 echter vertrok het gezin van de dominee naar Warffum, waar het ging wonen in de nieuwgebouwde pastorie. Tot aan zijn dood in 1915 zou Pieter Postema daar in zijn gemeente voorgaan.

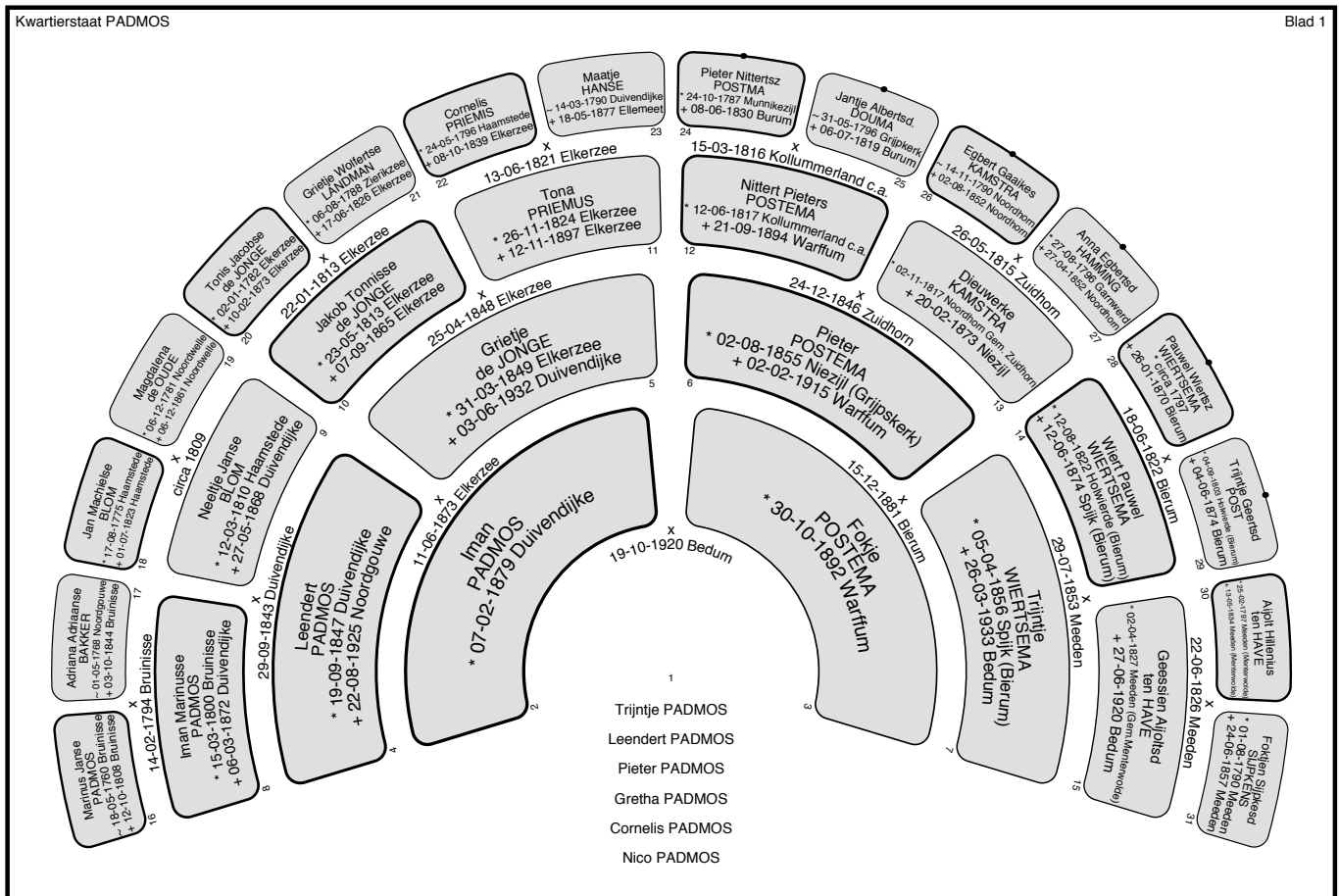
Het huwelijk tussen Iman en Fokje werd op 19 oktober 1920 voltrokken in Bedum, in aanwezigheid van haar moeder. Getuigen waren haar broer Nittert Postema, predikant te Veendam en Cornelis Padmos, die de lange reis vanuit Zeeland had ondernomen. De jonggehuwden namen hun intrek in Wilnis, maar dat zou slechts van korte duur zijn. Begin van dat jaar namelijk waren er gesprekken op gang gekomen tussen de gemeente Mijdrecht en Mejuffrouw Cornelia van Wieringen. Zij was na het overlijden van haar zus Adriana - op 23 mei 1914 - in het volledige bezit gekomen van de voormalige ambtswoning van haar zwager - en voormalig burgemeester - Gerardus de Voogt. Kennelijk had Padmos, na enig overleg met zijn aanstaande, een goed gevoel over deze woning en kon het bieden beginnen. De aankoopprijs kwam tenslotte uit op

Gevelsteen

fl. 8000,-. Dat bedrag kon grotendeels gefinancierd worden uit de opbrengsten van het Kerklaantje aan "De Lindeboom" en de verkoop van het leegstaande ziekenhuisje op Hofland. Voor het overblijvende tekort was Cornelia van Wieringen bereid gevonden een lening af te sluiten. Toen op papier alles rond was, werd de huurovereenkomst met veearts Antonie de Ruijter beëindigd. De heer en mevrouw Padmos-Postema betrokken hun nieuwe woning op 23 december 1920. Cornelia van Wieringen heeft de verhuizing niet mee kunnen maken, want zij was op 16 augustus van dat jaar overleden. ■

Bronnen: Raadsverslagen, in- en uitgaande stukken van Mijdrecht en Wilnis; Delpher kranten; het genealogieprogramma 'WieWas-Wie' en divers bronmateriaal van Internet.

Register van aangiften voor de verveningen in Vinkeveen en Demmerik

VEENSAISOEN 1861

door Jaap Meulstee

Via Wim Groeneweg, collega-bestuurder van de historische kring Amstelveen, kwamen wij in het bezit van een aantal verveningsdocumenten uit de jaren zestig van de negentiende eeuw. Uit deze documenten citeren wij enkele passages, die een bescheiden beeld geven van de verveningscontracten, zoals die rond 1860 in onze omgeving opgesteld zijn.

VINKEVEEN EN DEMMERIK

Het register van aangiften kent een tabelvormige opmaak.

De verschillende kolommen bevatten gegevens van achtereenvolgens 'het volgnummer en nummer der Baggerbokken, Folio's van het Stuiver register, de namen en voornamen der veenlieden, de aanwijzing waar te venen (plaatselijke aanduiding (bijvoorbeeld Vinkeveen veenzijde of veldzijde Demmerik), de sectie (in letters) en de nummers), de kadastrale grootte,

aangifte der afsnijding in ellen, opgave van het te bespreiden slik in veenstokken, opgave der tegenwoordige grootte der landen, wijze van betaling, de verschuldigde waarborgspenningen en consignatiegelden en eventuele aanmerkingen'. In het register van Vinkeveen en Demmerik treffen we de namen aan van 96 veenlieden.

Volgnummer nummer der Baggerbokken Folio's van het Stuiver Register		Gemeente Vinkeveen		Aangiften van te veenen			Kadastrale grootte		Aangifte in ellen	
Samen en Voornamen der Veenlieden		plaatselijke aanduiding	Sectie	Nummer	grootte	grootte	grootte	grootte	grootte	
6	218	Jan van der Wilt	Vinkeveen veenzijde	A 919	3 40 60				945	
7	nieuw	Com. Kroon en Jan van der Wilt	Vinkeveen veenzijde	A 914					700	
8	196	Johan Dirk Kemme	Vinkeveen veldzijde	A 323	" 14 20				80	
	2			324	" 10 90				50	
	56			344	" 13 40				112	
	"			347	1 26 50				112	
	68			1379	1 04 70				204	
9	39	Jan Barons Schockman	Vinkeveen veldzijde	A 1912	2 13 60				260	
	142			1020	2 65 25				470	
	244			1214	1 55 30				320	
	108			1074	1 42 80				420	
10	205	Jan Verhoeff	Vinkeveen veenzijde	E 436	" 64 30					
	209			504	" 05 50					
	nieuw			135	" 72 "					
	106			411	1 " 40					
11	50	de heer en Em. H. W. Botfeldt	Vinkeveen veenzijde	A 225	2 09 10					
12	55	Hermanus Meerdan	Demmerik	D 19 194	" 00 "					
	74			1210	1 02 "					
	91			0029	1 00 42					
				75	" 50 65					
					" 66 20					

Verveningslijst
Vinkeveen
en Demmerik
1861

Inspectieverslag

Op heden, den Zeventienden Mei, achtthienhonderd
eennenzestig, hebben wij Johannes Gerard de Voogt, Burgemeester,
Cornelis van Schoonhoven, Gerrit van den Berg en Zegert Eijkelhoff, leden van het Veenderij
Bestuur van Oudhuizen, bijgestaan door onze
secretaris Klaas Verdam, ingevolge art. 15 van
het Reglement op de Veenderijen in de Provincie
Utrecht, daterende 29 December 1859, Provinciaalblad nr 114,
inspectie gehouden over de Veenderij in deze Gemeente en polder,
en wel bepaaldelijk aan de Veldzijde in het district der bedijking tot
droogmaking onder Wilnis en Oudhuizen, als nog begrepen in den
schouwbrief van 1810. En hebben wij bij deze inspectie geene overtredingen
bevonden.

Waarvan wij dit Verslag hebben opgemaakt en alhier getekend.

Getekend J.G. de Voogt
C. van Schoonhoven
Z. Eijkelhoff
G. van den Berg
K. Verdam Sects.
Voor afschrift
K. Verdam Sects.

VERSLAGEN

In het register bevinden zich diverse brieven en verslagen uit het jaar 1861, gericht aan 'de heer opzigtter te Breukelen', meestal keurig en goed leesbaar beschreven, maar soms in zelfs voor schoolmeesters slecht leesbaar handschrift.

Hiernaast treft u een verslag aan van 17 mei 1861, waarin het volgende te lezen valt:

Op heden den Zeventienden Mei achtthienhonderd eennenzestig hebben wij Johannes Gerard de Voogt, Burgemeester, Cornelis van Schoonhoven, Gerrit van den Berg en Zegert Eijkelhoff, leden van het Veenderij Bestuur van Oudhuizen, bijgestaan door onze secretaris Klaas Verdam, ingevolge art. 15 van het Reglement op de Veenderijen in de Provincie Utrecht, daterende 29 December 1859, Provinciaalblad nr 114, inspectie gehouden over de Veenderij in deze Gemeente en polder, en wel bepaaldelijk aan de Veldzijde in het district der bedijking tot droogmaking onder Wilnis en Oudhuizen, als nog begrepen in den schouwbrief van 1810. En hebben wij bij deze inspectie geene overtredingen bevonden. Waarvan wij dit Verslag hebben opgemaakt en alhier getekend.

Getekend J.G. de Voogt, G. van Schoonhoven, Z. Eijkelhoff, G. van den Berg, K. Verdam Sects. Voor afschrift K. Verdam sects.

De heer Verdam heeft vele verslagen vastgelegd. In het verslag van 21 juni 1861 zien we een bijna gelijke tekst, met dit verschil, dat hier is tussengevoegd: 'wel bepaaldelijk aan de Veenzijde, en daarbij bevon-

den, dat door de weinige legakkers die alhier aanwezig zijn, de overgeblevene des te meer van den golfslag te lijden hebben, vooral bij zware winden, waarbij komt dat in de aangrenzende polder van Vinkeveen en Demmerik de legakkers verveend mogen worden, en daardoor die in onze polders te meer aan den golfslag zijn blootgesteld. En hebben wij bij deze inspectie.....' Een andere aanpassing betreft de 'vervening met speciale vergunning te weten: naar de akkers Sectie D, nr 24, 25 en 915 van Klaas van der Does, waarop het droogen is vergund bij besluit van Gedeputeerde

Inspectieverslag 17 mei 1861

In het register van Wilnis staan er nog eens 67. In Vinkeveen zien gaat het o.a. om Thomas Rietveld, Hendrik van Os, Dirk Hendrik Kemme, Gerrit van der Wilt, Johan Dirk Klinkhamer en Nicolaas van Bijleveld. In de Wilnislijst staan onder meer Gerrit ten Haken, Jan Kuylenburg, Klaas van Leeuwen, Albert Eijkelenboom en Jan van der Kroef.

Staten 7 Maart 1861, nr 49, en bevonden dat die akkers nog de inhoudsmaat bezitten zooals die is opgegeven in het Procesverbaal van het Veenderijbestuur van 15 September 1854, en dat van dezelve niet is getrokken of afgesloot. En hebben wij bij deze inspectie...

zoals "De Veenakker van Koert van Doorn, sectie nr 39 aan de Veenzijde welke bij besluit van Heeren gedeputeerde Staten dato 6 Junij 1861, nr 57 vergunning heeft bekomen om daarop te droogen ter breedte van 10 ellen binnen 35 ellen van den Heerenweg." ■

Hieronder de 'Lijst van gedane aangiften tot vervinging in de polder van Waverveen voor het jaar 1861'.

Tenslotte nog een verslag van 23 augustus 1861, waarin eveneens sprake is van speciale vergunningen. Het hierbij afgebeelde fragment van dit verslag gaat over de op die bewuste dag gehouden controle van burgemeester J.G. de Voogt, die samen met de veenderijbestuurders Arie Roeleveld, Cornelis van Sevenhoven en Joris Kuylenburg en bijgestaan door secretaris Verdam, inspectie hield naar speciale vergunningen,

Verlag.

Op heden den dertienentwintigsten Augustus 1861 heb ik ten overzichte van de inspectie van de Heeren gedeputeerde Staten van de Provincie Utrecht, de Heeren Arie Roeleveld, Cornelis van Sevenhoven en Joris Kuylenburg, leden van het Veenderijbestuur van Waverveen, bijgestaan door den secretaris Klaas Verdam, ingevolge art. 115 van het Reglement op de Veenderijen in de provincie Utrecht, dat d. 29 November 1854, Provinciaal bl. N. 114, inspectie gehouden over de Veenderijen in deze gemeente en de polder van de polderzijde en de droogzake gedaan naar de overzettingen bij speciale vergunningen te weten:

- 1° de Vermaakt van Koert van Doorn, Sectie N. 39 van de partij welke bij besluit van Heeren Gedeputeerde Staten, date 6 Junij 1861 N. 57, vergunning heeft bekomen om daarop te droogen ter breedte van 10 ellen binnen 35 ellen van den Heerenweg.
- 2° de Vermaakt van Pieter Nieuwenburg, date bl. N. 702, 703, 705, 706, 707 van de partijzijde, welke bij besluit van Heeren Gedeputeerde Staten, date 7 Junij 1861 N. 50, gelijke vergunning heeft bekomen.
- 3° de Vermaakt van Pieter van Oort, date bl. N. 706, 708, 709, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.
- 4° de Vermaakt van Pieter van Oort, date bl. N. 706, 708, 709, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

Van de Heeren gedeputeerde Staten van de Provincie Utrecht, de Heeren Arie Roeleveld, Cornelis van Sevenhoven en Joris Kuylenburg, leden van het Veenderijbestuur van Waverveen, bijgestaan door den secretaris Klaas Verdam, inspectie gehouden over de Veenderijen in deze gemeente en de polder van de polderzijde en de droogzake gedaan naar de overzettingen bij speciale vergunningen te weten:

P. van Oort
C. van Sevenhoven
A. Roeleveld
Joris Kuylenburg
K. Verdam Secretaris

Lijst van gedane aangiften tot vervinging in de polder van Waverveen voor het jaar 1861.

Namen veeheren	Zuider-polder.						Aanmerking	
	Secc.	Lot.	Sub.	Numm.	Grond R. R. 2	Grond R. R. 2		
P. Hooyman	22	15	18	220, 221, 222	659, 471, 215	4, 29, 6, 1000	Heeren	1. 1757. 5 R. 10
C. Schoppen	22	15	18	220, 221, 222	659, 471, 215	4, 29, 6, 1000	Heeren	2. 1757. 5 R. 10
P. Beem	22	15	18	220, 221, 222	659, 471, 215	4, 29, 6, 1000	Heeren	3. 1757. 5 R. 10
J. van't Lam	22	15	18	220, 221, 222	659, 471, 215	4, 29, 6, 1000	Heeren	4. 1757. 5 R. 10
J. Florring	22	15	18	220, 221, 222	659, 471, 215	4, 29, 6, 1000	Heeren	5. 1757. 5 R. 10
B. Overman N. Broeze	60	28	16	150-159	150-159	150	Eigen	1. Eigen land.

Voor afschrift opgemaakt door mij Secretaris der Veengelders van Waverveen d. 4 April 1861.

K. Verdam

Links: Verveninglijst Polder van Waverveen 1861
 Boven: Inspectieverlag 23 augustus 1861

1785 - Kaart van de Proosdij - Sepp. Collectie SOUDK ¹

Ook Kudelstaart hoorde er bij

door Joop Frankenhuizen

Deze keer ter afwisseling een stukje geschiedenis zoals dat 200 jaar terug aan de lezer in boekvorm werd voorgelegd. In deel 12 van het boek "Tegenwoordige staat der Vereenigde Nederlanden" vertelt Isaak Tirion over de Proosdijlanden. Over hoe die naam ontstaan is, welke dorpen er onder vielen en hoe die er in zijn tijd uitzagen. Tirion leefde van 1705 tot 1765 en heeft een deel van die gemeenschap nog meegemaakt. Maar er zijn meer schrijvers die over dit onderwerp schreven. Laten we ons eens terugwanen in die tijd en een greep doen uit wat er over die dorpen destijds op papier is gezet.

U moet dan als lezer wel rekening houden met de schrijfwijze van toen. Lange zinnen, veel losse woorden gescheiden door komma's, puntkomma's en dubbele punten. Plaatsnamen die beginnen met een grote hoofdletter, gevolgd door kleinere hoofdletters.

Met de Griekse 'y' wordt onze 'ij' bedoeld en een op de letter 'f' lijkend symbool moet (soms) als een 's' worden gelezen. Het was een lastige klus om al die verschillen uit het gedrukte boek in onderstaand artikel met de hand te verwerken.

¹ SOUDK is de Stichting Oud Uithoorn De Kwakel

DRIE REGTSGEBIEDEN

“Wy komen nu tot de PROOSTDY-LANDEN (Tirion schrijft proostdy en niet proosdy), dus genoemd, om dat zy allen ftaan onder het hooge Regtsgebied van den Prooft van S. Jan te Utrecht, den eenigften onder de Prooften van ‘t Stigt, die in de Heerlykheden, tot zyne Prooftdye behoorende, het halsregt oefent. De Landen, van welken wy fpreeken, leggen aan de uiterfte grenzen van het Nederkwartier (een van de vier onderdelen waarin het Utrechtse platteland destijds was ingedeeld) ten weften, en fchieten aldaar zeer verre in het Hollandfche Regtsgebied, waarvan zy in ‘t noorden, weften en zuidweften geheel omvangen worden. Behalven Agttienhoven, by Weftbroek gelegen, en te vooren reeds

befchreeven, beftaan de Prooftdy-Landen uit vier byzondere Regtsgebieden; te wecten *Mydrecht; Thamen; Wilnis en Weftveen; en Uithoorn; (met) Kudelftaart; Blokland en Kromme Meiert* met elkanderen begroot op vyf duizend, vier honderd en veertig morgen, en vier honderd een en zeventig roeden lands (ca. 4630 ha.), waar in, volgens de opneeming van ‘t jaar 1748, agt honderd en twee huizen geteld werden. In ‘t burgerlyke heeft ieder Heerlykheid zynen Schout en Schepenen; in ‘t lyfftraflyke behooren zy allen onder de Vierfchaar, die, door eenen Balliuw over alle de Prooftdy-Landen, te Mydrecht gefpannen wordt.”

Vissers omstreeks 1100 na Chr. Bron Internet

Misschien zijn de Proosdijlanden ooit zo begonnen...

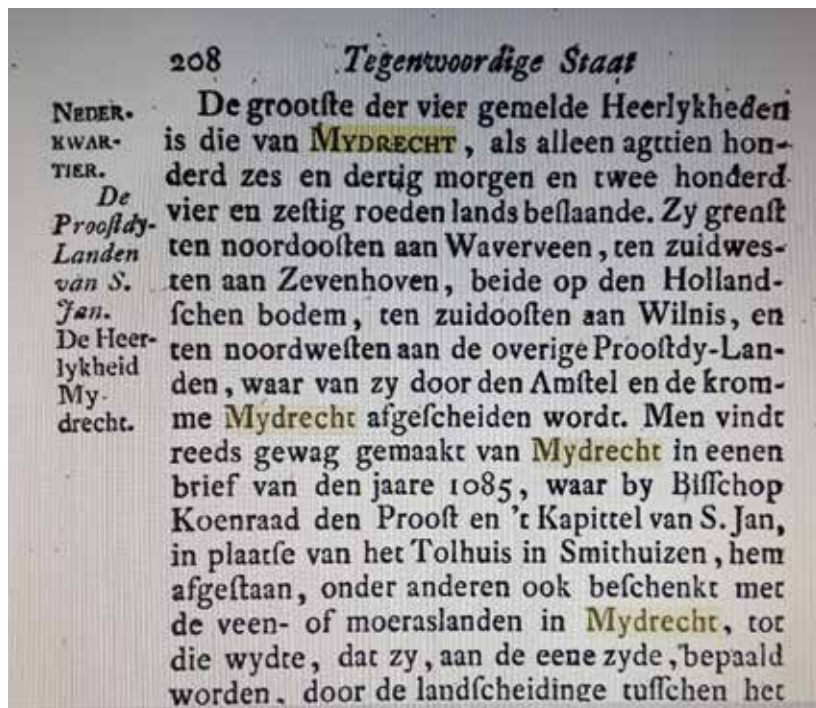

1755 – De Kromme Mijdrecht met wiipmolen. Egbert van Drielst. Rijksmuseum Amsterdam

Mydrecht

“De grootfte der vier gemelde Heerlykheden is die van MYDRECHT, als alleen agttien honderd zes en dertig morgen en twee honderd vier en zeftig roeden lands beflaande” (ca. 1560 ha).

Men vindt reeds gewag gemaakt van My-

Uit het boek *Nieuwe Geographie of Aardrijks-beschryving uit 1775 waarin Busching over Mydrecht nog andere zaken beschrijft.*

drecht in eenen brief van den jaare 1085, waar by Biffchop Koenraad den Prooft en ‘t Kapittel van S. Jan, in plaatse van het Tolhuis in Smithuizen, hem afgeftaan, onder anderen ook befchenkt met de veen- of moeraslanden in Mydrecht, tot die wydte, dat zy, aan de eene zyde, bepaald worden, door de landfcheidinge tuffchen het Stigt en ‘t Graafschap Holland, en, aan de andere zyde, gedeeld worden tuffchen die van Mydrecht en Abkoude. In een anderen perkamenten brief der Utrechtfe Kerke, van den jaare 1201, wordt ook van Mydrecht melding gemaakt.”

“Het Dorp Mydrecht legt midden in de ronde Veenen, ruim een half uur ten ooften van den Uithoorn, en ruim twee uren weftwaards van de Nieuwerfluis. ’t Is een groot Dorp, en heeft een fchoonen breeden dyk, waaraan, ter weerzyde, veele fraaie huizen ftaan. Buiten dien dyk ziet men grazige weilanden, groote hennipakkers en moerige veenlanden. De Kerk, die met een fchoonen

fpitfen Tooren pronkt, ftaat midden in het Dorp; zy was weleer vereenigd met die van Thamen; doch, in het jaar 1624, zyn beide Gemeenten van elkanderen gefcheiden.”

Thamen

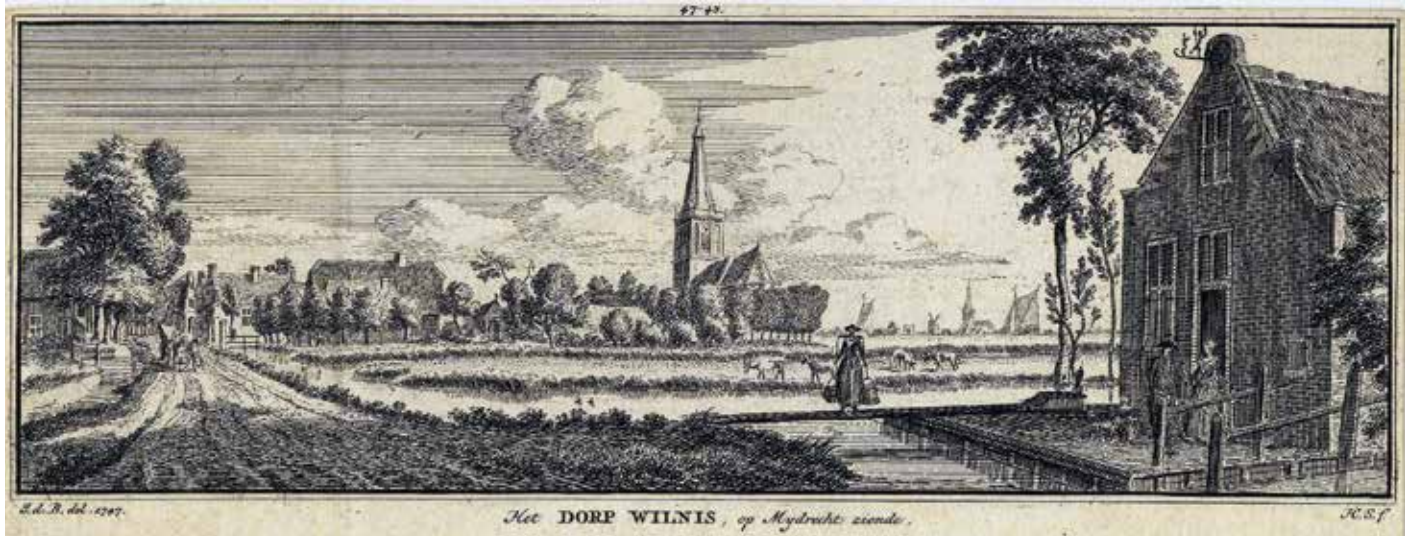
Over Thamen fchrijft Tirion: “De hooge Heerlykheid THAMEN, groot drie honderd zeven en tagtig morgen, en twee en negentig roeden, (ca. 330 ha.) legt, ten noordweften van Mydrecht, en wordt ten noorden van Amftelveen gefcheiden door een dyk, die noordwefelyk loopt van de roode paal aan den Amftel, tot de fteenen mylpaal, die, om Utrecht van Holland af te fcheiden, aan den Thamerdyk geplaatft is. Thans ziet men dezelve aan den Amftel, omtrent drie honderd roeden, of een kwartier uurs van de Uithoornfche brug. Zy pronkt met een fierlyk koepeltoorentje. In voorige tyden waren de Gemeenten van Mydrecht en Thamen vereenigd; doch in ‘t Jaar 1624 verkreeg Thamen een byzonderen Predikant. Die de gemeente aldaar bedient is een Lid van de Klaffis van Utrecht. Van onheuglyke tyden af, tot in het jaar 1755, was ook het Schouts-Ampt van deeze plaatse en van Mydrecht, door een en denzelfden perfoon bekleed geweest, die aan ‘t hoofd van eene Regtbank geteld was, welke uit zeven

1729 - Kerkje van Thamen. Atlas van Schoemaker. Internet

Schepenen beftondt, van welken er vyf te Mydrecht en twee te Thamen woonden, zo dat de inwooners van Thamen altoos genoodzaakt waren, te Mydrecht te recht te ftaan.”

fraai en wel betimmerd Dorp, waar in de huizen ter wederzyde van een fchoonen en breeden dyk, die in ‘t midden met boomen beplant is, gebouwd zyn. De Kerk ftaat op

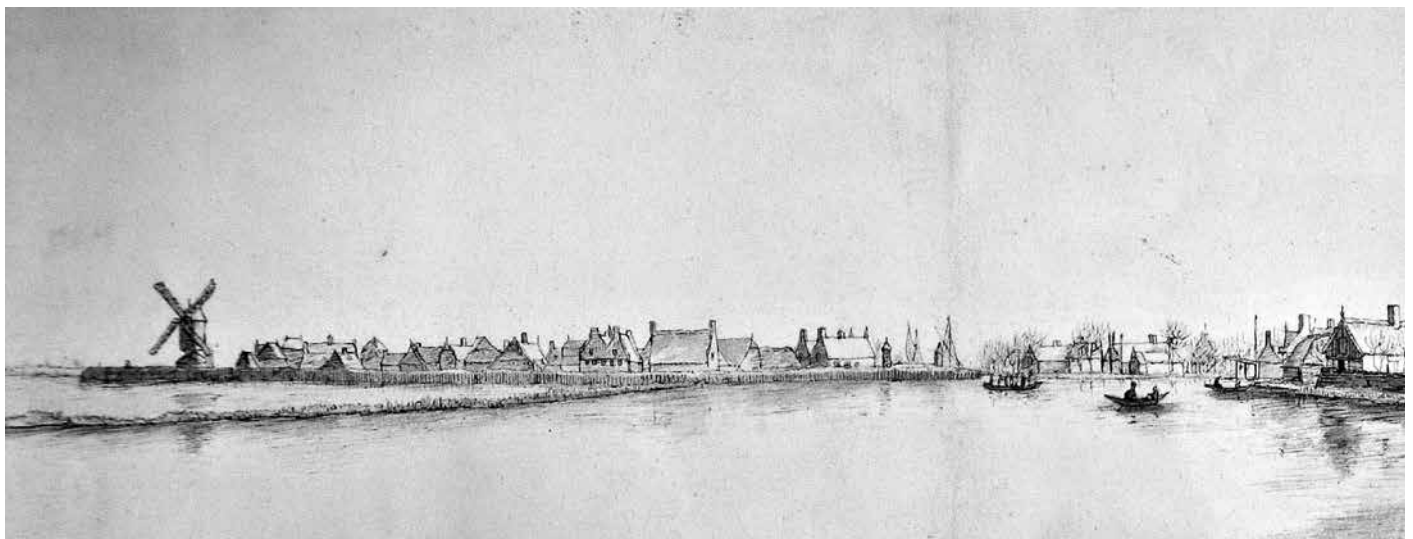

Wilnis en Westveen

“De hooge Heerlykheid van WILNIS en WESTVEEN, zamen groot zeffien honderd vyf en zeventig morgen, en honderd en zeventien roeden, (ca. 1426 ha.) paalt ten oosten aan Oudhuizen, ten westen aan ‘t Hollandfche gebied van Agttienhoven, en aan Mydrecht, ten zuiden aan Kameryk, en ten noorden aan Waverveen. Westveen is flegts een Polder van omtrent honderd en zeffig

het Regtsgebied van Oudhuizen, is groot en ruim, en met een zwaeren tooren, die eene hooge fpits heeft, voorzien. De Predikant, die ook het Dorp Vinkeveen bedient, is een Lid. van de Klaffis van Utrecht. Ook is er eene Roomfche Kerk, waar in de Godsdiensft door den Paftoor van Mydrecht verrigt wordt. In de Heerlykheid van Wilnis en Westveen, werden by de opneeming van den jaare 1748, honderd negen en veertig huizen gevonden.”

1745 - Wilnis.
Spilman.
Rijks Archief Utrecht

morgen lands, ten zuidwesten van Wilnis, voor ‘t overige aan den Hollandfchen bodem grenzende, en rondom in eenen dyk beflooten. Het Dorp Willis, of Wilnis, legt een half uur gaans beoosten Mydrecht, en omtrent een uur van Vinkeveen zuidwaards. ‘t Is een

Uithoorn

“Onder het vierde Regtsgebied behooren de Heerlykheden van den UITHOORN, KUDDELSTAART, BLOKLAND en KROMME MEIERT, welken te zamen op vyftien honderd en vyftig morgen gerekend worden. (ca.

1643 - Uithoorn
door Valentijn Klotz.
Collectie SOUDK

1320 ha.) Zy leggen ten weften van de Heerlykheid van Mydrecht, en grenzen, voor 't overige, aan den Hollandfchen bodem. De grond is er ook overal ligt van aart, en alleen bekwaam tot Weiden en Veenlanden, zo dat de hoofdneering deezer plaatfen meeft in koehouderye en turfveenderye beftaat. De UITHOORN, waarfchynlyk dus genoemd naar eenen uithoek van Thamen, welk aldaar, tegen het Verlaat, een fcherpe punt of hoorn maakt, beftaat in verfcheidene buurten, die, langs de weftzyde van den Amftel, zig tot aan Thamen uittrekken.”

Kudelstaart

“De Heerlykheid en 't Dorp KUDELSTAART welke, ten noorden en ten weften, door de uitgeveende plaffen van Aalsmeer, ten zuiden, door die van Kalflagen, omvangen wordt, legt ter wederzyde van den gewoonlyken ryweg van Amfterdam door de Veenen, naar den Rynkant en naar Leiden. 't Gene beooften de ryweg gelegen is, behoort onder het Stigt

van Utrecht, en aan de Prooftdye van S. Jan aldaar. De weg zelf en 't gene ten weften van zelve legt, behoort onder Holland. De Kerk van het Dorp staat op Stigtfchen bodem, en wordt bediend door een Predikant, die een Lid van de Klaffis van Utrecht is. Doch de Kerk wordt in gemeenfchap, geregeerd, door twee Kerkmeesters, een van de Hollandfche en een van de Stigtfche zyde. 't Gene men thans Stigts Kudelftaart noemt, of ten minften een groot gedeelte van het zelve, fchynt, oudtyds, onder den naam van Swoorenkerf, *gezwooren Kerf en bezwooren Kerf*, begreepen geweest te zyn. Ook is het tegenwoordig nog onderfcheiden in den *bezwooren Kerf*, die voor het grootfte gedeelte uitgeveend is, het *Geerland* en *Steenwyk en Steenwykerveld*. Op den grond van den bezwooren Kerf ftaat de Kerk, en in denzelven legt eene aanzienlyke buurt, die, aan de Drecht, de *Vrouwen-Akker*, en, meer noordwaards, de *Quakel* genoemd wordt.”

1773 - Kudelstaart.
H. Spilman.
Collectie SOUDK

De KERK te KUDELSTAART .

Aan de Hollandsedijk, (achter de Gasperiflat langs de Europarei) bij de kruising Bovenkerkerweg, staat sinds 1977 deze gemetselde paal met een fragment van een Amsterdamse grenspaal. Op het steenfragment staat op een kant: "LANDTSCHIEDING".

Na toestemming in 1629 van de Staten van Holland en Zeeland was het eerste gebied dat bepolderd werd, dat tussen Amsteldijk, Ouderkerkerlaan, Bovenkerkerweg en de Thamerdijk. Deze laatste dijk wordt ook wel de Hollandse Dijk genoemd, omdat de dijk tot 1819 de grens vormde tussen Utrecht en Holland.

de rivier de Mydrecht, eigenlyk de Kromme Mydrecht; waaraan wel niet 't Dorp zelf ligt, maar tot welker boord, deszelfs Regtsgebied zich uittrekt. Niet alleen leverd het Omme-land van dit Dorp veel turf uit: die met de naam van Meyerdfchen Turf, zeer bekend is; maar ook bekwaame Weilanden; die meeft buiten den Mydrechtfchendyk liggen. Behalven de Gereformeerde-, is er ook eene Roomfche- en Mennoniten Kerk. Te midden des Dorps, by de Kerk; staat de Kaak; (schandpaal) die te gelyk tot een Geeffelpaal verftrekt, en om welke een Schavot geflagen word, als er lyfs- of levensstraffen worden uitgevoerd."

"BLOKLAND, of de BLOKLANDSCHE POLDER, en de KROMME MYDRECHT, of MEIERT, zyn twee Polders, waar van de eerfte, door het riviertje, de kromme Mydrecht genoemd, van de Heerlykheid Mydrecht, ten ooften, en, noordwaards, door de Drecht, van de overige Prooftdy-Landen afgefcheiden wordt, paalende ten zuiden en weften aan het Hollandfche grondgebied. Men vindt er eene buurt huizen in, die zig van naby Nieuwveen tot aan den Drecht noordwaards uittrekt. Die van Blokland betaalen een vierde in het onderhoud van de Kerke en 't Predikants huis, en begraven hunne dooden te Zevenhoven, een klein uur gaans van daar. De kromme Meiert legt aan 't water van dien naam, beooften Blokland, alwaar ook eene buurt met huizen gevonden wordt."

Gezicht op het Rechthuis Uithoorn, brug en Mennonietenbuurt circa 1775. Aquarel van Johannes Schouten 1716-1792 (collectie SOUDK)

"Thamen ligt mede omringt, met uitgevende waterplasfen: en ftoot ten weften, tegen de Zydelmeir. Het Dorps grondgebied zelf, is mede voor een gedeelte uitgeveend, en, eene enkele waterplas, zonder Landfcheidingen geworden. In dit gedeelte, 't welk de Buitendykfche Polder, en ook Oud-Thamen genoemd word, plagt eertyds de Kerk te ftaan; welke daarna verplaatft is, naar den Amftel, niet verre van den Uithoornfche brug. Om die reden word de Kerk van Thamen, zo naby den Uithoorn ftaande, als de Uithoornfche Kerk aangemerkt: en word dit Dorp, in den

DE ANDERE OGEN

Ook de 'Nieuwe Geographie of Aardrijksbeschryving', in 1775 geschreven door Anthoni Frederik Busching, werpt een blik in de 'Landen van de Proost'. Hij is 'Doctor der H. Godgeleerdheid en Wijsbegeerte met privilegie van hun Ed. Gr. Mog. de Heeren Staten van Holland en Westvriesland'. Dit laatste betekent dat die Staten destijds akkoord zijn gegaan met het geschrevene.

"Mydrecht, korthedshalve Meyerd genoemd, is, (als reeds gezegd is), de Hoofdplaats der Prooftdy: een groot en fchoon Dorp; 't welk zyn naam ontvangen heeft van

*Jan Abrahamsz. Beerstraaten,
gezicht op de kerk te Kudelstaart
in de winter (ca. 1650).
(illustratie afkomstig van de website
Postzegelvereniging Aalsmeer)*

Naamregister der Nederlandche Predikanten, thans, Thamen, aan den Uithoorn benoemd.”

“Willis, of Wilnis, ligt een groot half uur gaans, ten zuidoosten van Mydrecht: en daar onder, behoord mede de polder, Westveen. De Kerk van dit dorp, die van een ruim begrip is, staat eigenlyk, op den grond en grensscheiding der daaraan palende Heerlykheid Oudhuizen. Ook bevind zich in het Dorp eene Roomsche Kerk; die gekombineerd is, met die van Mydrecht.”

“Uithoorn of de Uithoorn, ligt, ten noordweften van Mydrecht, aan de linkerzyde der Rivier den Amftel: over welke aldaar, by 't Rechthuis van het Dorp, een brug geflagen is; die van den tol der paffeerende rytuigen, haar onderhoud moet hebben. Uithoorn, 't welk in verfcheiden Buurtfchappen, alle langs den Amftel liggende, verdeeld is, heeft geen eigen Kerk: dan, de Inwooneren, hebben eene Kerkgemeenfchap, met de Gemeente van Kudelftaart.”

“Kudelstaart is het uiterfte Dorp van geheel Sticht, ten noordweften, op de grenzen van

Holland. Zelfs, behoord een gedeelte van het Dorp, al wat, naamlyk, ten weften van den gemeenen ryweg, tuffchen Leiden en Amfterdam gevonden word, tot de Hollandfche provincie. Dan, de Kerk, en de meefte huizen, staan op den Stichtfchen bodem. Het Dorp is niet groot: en, is fchier allerwege omringt, met uitgeveende waterplaffen. De Gereformeerde Gemeente is, met die van den Uithoorn, gecombineerd.”

Tot zover deze korte greep uit twee rond 1770 verschenen boeken, waarin twee schrijvers hun beeld schetsen van de Proostdij van St. Jan. ■

Opmerking:

Alle oppervlaktematen in hun tijd zijn gemeten in Rijnlandse Morgen en Roeden.
1 Morgen = 8.516 m², 1 Roede = 14 m².

Lezingen

Lezing Derk Boswijk op 13 maart a.s.

Een verhaal over de belevenissen van de familie Treur in het begin van de vorige eeuw.
Dinsdag 13 maart in de Oudheidkamer aan de Croonstadlaan 4a; aanvang 20.00 uur.
Entree inclusief consumptie: € 2,-

Lezing Henk Butink op 17 april a.s.

Een verhaal over Sint-Petersburg, Rusluie en de connectie met de Croonstadlaan en Mijdrecht.
Dinsdag 17 april, na de algemene vergadering in de Oudheidkamer, Croonstadlaan 4a.
Zie ook de aankondiging elders in deze Proosdijkoerier.

'DE RONDEVEENSE POLDERS', EEN AANVULLING

door Dick Koeleman

INLEIDING

Bij het decembernummer van onze Proosdijkoerier brachten we ook het boekje 'De Rondeveense Polders' uit. De bedoeling van het boekje is om de achtergrond van de Manuscriptkaart uit 1782 en alle gegevens, welke op de kaart voorkomen, te beschrijven. Het was niet de bedoeling om een beschrijving van de gehele Ronde Venen te maken. Dit houdt in dat alleen de Ronde Venen van rond 1782 is behandeld, dus zonder Abcoude en omliggende gebieden. Naar aanleiding van een aantal reacties op het boekje 'De Rondeveense Polders' volgen hieronder een paar aanvullingen en correcties. U kunt eventueel deze bladzijden uitnemen en bij het 'Praalderboekje' bewaren.

VIERGANG AAN DE KERKVAART (MOLEN NR. 5 T/M NR. 8)

'De polder van Hofland besuyde de Zuwe' nu polder 1e Bedijking werd bemalen door o.a. vier molens op rij; deze molens vormden een viergang of watertrap. Trapsgewijs maalden de molens het polderwater steeds 1,25 meter hoger naar de Kerkvaart. Deze vier molens zijn in 1806 gebouwd en één jaar later in gebruik genomen. Omdat de molens na de datum van de Manuscriptkaart van 1782 gebouwd zijn, staan ze niet op de kaart en zijn ze niet behandeld.

De molens van de viergang aan de Kerkvaart hadden de nummers 5 t/m 8. Van molen 6 is alleen een restant overgebleven. Het wordt nog als woonhuis gebruikt en het is de derde molen vanaf Mijdrecht (derde van onderen). De andere viergang in De Ronde Venen stond langs de Bijleveld en deze molens hadden de nummers 1 t/m 4.

Viergang aan de Kerkvaart

KLEINE MEERTJES

Ten noorden van Waverveen bestonden drie kleine meertjes, welke al vermeld stonden op een kaart uit 1575. Deze meertjes zijn ontstaan door natte verveningen, ten behoeve van brandstof voor Amsterdam. Het waren het Lange Meer of Cuilens Meer, Pot Meer en Coninx Meer, ook wel geschreven als Conincks Meer of Conings Meer.

Door de grote verveningen van de huidige polder Groot-Mijdrecht, die na 1600 begonnen, verdwenen deze drie meertjes. Zij staan zodoende niet op de Manuscriptkaart van 1782 en zijn niet behandeld in het boekje.

SCHUILKERKEN

De kaart uit 1782 heeft ook een politiek tintje. Van overheidswege was het katholieken verboden om in het openbaar hun geloof te belijden (Staten van Utrecht in 1580). Zo kwamen rond 1630 drie schuilkerken in De Ronde Venen, die echter niet op de Manuscriptkaart zijn gekomen.

De schuilkerken stonden bij het verlengde van het Achterbos in Vinkeveen (doodlopende weg bij de kruising met het Waverveense Pad), aan de Herenweg in Wilnis ter hoogte van huisnummer 120 en bij Bozenhoven in Mijdrecht t.h.v. de huidige Rabobank. De laatste twee werden in 1782 - gelijktijdig met de verschijning van de kaart - vervangen door één nieuwe schuilkerk in Driehuis op de plaats waar nu de pastorie staat.

NIEUWE CAART VAN DE GROOTE POLDER

DE WEL EDELE HEER
HEERE VAN WAVEREN WAZER
RAAD en THESAURIER GENE

M' PAULUS
VEEN BO
RAAL VA

Nessersluis

Amstel

De Lange Brug

Oliemolen

Sluis in Amstelhoek

Pondskoekermolen
Pondskoekersluis

Zaagmolen

Hoflandsche molen

De Polder benoorden
de Zuwe
onder
WAVER VEEN

Waverban
Waverveense molen

(2)

(10)

De Polder Van Holland
be zuyde de Zuwe

De Polder benoorden
de Zuwe

MEYDRECHT

BOTSHOL

De Zuyder Polder

WAVERVEEN

Molen van Gille

MIJDRECHT

NH kerk

Bijleveldsche Brug

NH kerk
Oostbrug

De Pol ber Van

(9)

Driehuizer molen

Veender molen

WILNIS

NH kerk

De Polder Van Wilnis bewesten Hev
Ooms

(8)

Wilnissermolen

WILNIS

Dorpsbrug

OU DHUYZEN

Oudhuizermolen

Oudhuizersluis

De Polber Van
Oudhuysen
beootten bet Byleveld
(7)

Dooijersluis

Kromme Mijdrecht

De Heer J. ANGERBANG MEUT
Schout van de Polder van Waveren
en Oudhuysen Heer van Waveren
Boschoven onder Mijdrecht

De Heer DIRK SLOBENPOT
van Mijdrecht en Oudhuysen
Heer van Waveren en Boschoven
onder Mijdrecht

De Heer M. GYNSBERT VAN DOORN
Schout van de Polder van Waveren
en Oudhuysen Heer van Waveren
en Boschoven onder Mijdrecht

DE GROOTE VAN YDER POLDER
Hier Neffens Gesteld

De Polder van Waveren	235
De Polder van Oudhuysen	250
De Polder van Wilnis	300
De Polder van Mijdrecht	320
De Polder van Boschoven	350
De Polder van Oudhuysen	370
De Polder van Waveren	380
De Polder van Wilnis	400
De Polder van Mijdrecht	420
De Polder van Boschoven	450
De Polder van Oudhuysen	470
De Polder van Waveren	480
De Polder van Wilnis	500
De Polder van Mijdrecht	520
De Polder van Boschoven	550
De Polder van Oudhuysen	570
De Polder van Waveren	580
De Polder van Wilnis	600
De Polder van Mijdrecht	620
De Polder van Boschoven	650
De Polder van Oudhuysen	670
De Polder van Waveren	680
De Polder van Wilnis	700
De Polder van Mijdrecht	720
De Polder van Boschoven	750
De Polder van Oudhuysen	770
De Polder van Waveren	780
De Polder van Wilnis	800
De Polder van Mijdrecht	820
De Polder van Boschoven	850
De Polder van Oudhuysen	870
De Polder van Waveren	880
De Polder van Wilnis	900
De Polder van Mijdrecht	920
De Polder van Boschoven	950
De Polder van Oudhuysen	970
De Polder van Waveren	980
De Polder van Wilnis	1000

Op basis van dit addendum gecorrigeerde, bewerkte manuscriptkaart 1782

Brand van de Eilinzon molen in 1981 (Foto Joop Redegeld)

MOLEN EILINZON

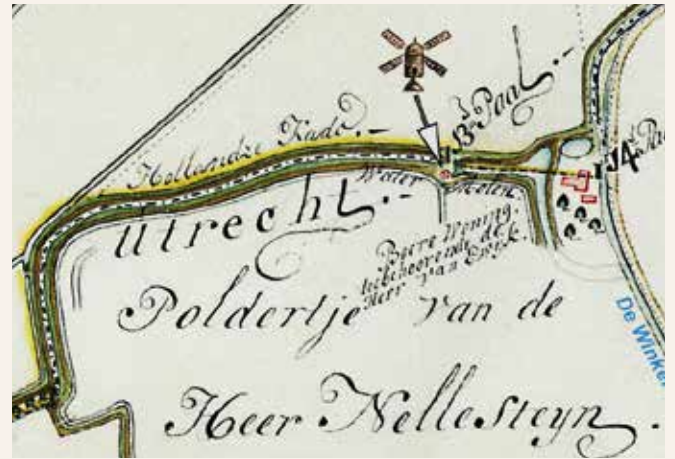
De molen Eilinzon (Eiland in de zon), werd in 1971 gebouwd met materiaal uit de Zijpe en Hazepolder bij Sint-Maarten (omgeving Schagen) en kan dus ook niet op de Manuscriptkaart van 1782 staan. Deze molen had overigens maar een kort leven, want in 1981 ging de molen verloren door een uitslaande brand.

PROOSTDIJER MOLEN

De molen Eilinzon moet zijn Proostdijer molen, met als molenaars de familie Bon (vader op zoon). Waar de naam Proostdijer molen staat aangegeven, moet zijn Nellenstyn molen aan de Hollandse kade, op de grens van Holland en het Sticht. Wat de Plasmolen betreft is alleen de familie Griffioen daar molenaar geweest. Op pagina 21 is de Manuscriptkaart bijgewerkt.

Overzicht van de molens in de Noordoosthoek (Winkeldijk) van De Ronde Venen (rond 1782)

Polder Nellesteyn met watermolen uit de Manuscriptkaart van 1771

NELLENSTYN MOLEN

Zowel op de Manuscriptkaart uit 1771 als 1782 van G. Praalder staat een molen aangegeven bij de Hollandse kade bij schydpaal 13, op de grens tussen Holland en het Sticht, vlak bij de Winkel (schydpaal 14). De molen was gebouwd voor 1769 en is verdwenen tussen 1881 en 1889. Het was een wipmolen voorzien van een scheprad en deed dienst als poldermolen voor de polder van de Heer Nellenstyn. Ook wel Nellesteyn, zoals op de kaart van 1771.

De molen was een zetelkruier, met een vierkante rietgedekte ondertoren.

Polder Nellenstyn was een kleine polder van 42 hectare in het noordoosten van De Ronde Venen, maar kwam niet voor op het polderoverzicht van de Manuscriptkaart van 1782. ■

Bewerking afbeeldingen

- Henk Butink

Geraadpleegde literatuur

- Molen database
- Noord-Hollands Archief
- Uitgaven Stichting Proostdijer Publicaties (resp. 2000 en 2012)
- Twee parochies verenigd in Driehuis, Van Wees - blz. 62 en 89
- Vinkeveen van Demmerik tot Waverveen, Van Wees - blz. 99

de Thamerkerk

door Chris Woerden

"Parel aan de Amstel" wordt het rijksmonument de Thamerkerk uit 1834 genoemd. Niet voor het eerst in haar geschiedenis stond het voortbestaan als kerk en het behoud ter discussie. De glans als kerk heeft de parel vooralsnog verloren; over haar voortbestaan komt dit voorjaar meer duidelijkheid.

De groei van het aantal inwoners in Uithoorn na de Tweede Wereldoorlog leidde tot de uitbreiding van het dorpje van ruim 4.000 inwoners met de wijken Thamerdal en Zijdelwaard. Het tijdperk van de verzuilde maatschappij liep al op zijn eind toen de Uithoornse geloofsgemeenschappen in Zijdelwaard hun tweede kerk bouwden. Drie op een rij: De Burcht (r.k.), De Hoeksteen (n.h.) en De Schutse (geref.). Jonge gezinnen in de nieuwe wijken zorgden ervoor dat de kerken goed gevuld waren. De kerken in Amstelhoek en het oude dorp, de Kruiskerk (geref.), de Schans (r.k.) en de Thamerkerk (n.h.) kregen in de jaren zeventig van de vorige eeuw te maken met terugloop van het aantal gelovigen.

De onderhoudskosten waren voor deze gebouwen hoger dan voor de nieuwe kerken. Minder gelovigen betekende ook een hogere persoonlijke bijdrage en na verloop van tijd een lagere opbrengst voor het in stand houden van onder andere de gebouwen. Bij de Thamerkerk leidde dat tot een unieke samenwerking tussen mensen van uiteenlopende geloofsgemeenschappen in een stichting tot behoud van dit gebouw. De exploitatie werd overgenomen door een stichting (nu Stichting Beheer Historisch Erfgoed). Deze verkreeg haar inkomsten uit bijdragen van de "Hervormde Gemeente" voor de kerkdiensten, verhuur inzake culturele en maatschappelijke activiteiten en huwelijken die er gesloten konden worden. Het Rijksmonument werd grondig opgeknapt van fundering tot toren en van exterieur tot interieur. Het werd steeds meer een parel aan de Amstel en een begrip voor elke Uithoornaar, ongeacht diens levensovertuiging. Het jaarlijkse binnenprogramma tijdens de 4 mei-viering kan het aantal belangstellenden nauwelijks herbergen. Toch blijft exploitatie van het gebouw een bron van zorg, te meer nu de substantiële bijdrage voor de kerkdiensten weg valt. De Samen-op-Weg-gemeente zal zich concentreren op de diensten en activiteiten in De Schutse.

1593 - Kaart Jacob van Banchem met Thamen aan de Dijk (Tamel) en Den Uijthoorn. Internet.

De naam Thamerkerk verwijst naar het buurtschap Thamen aan de Dijk, gelegen ter hoogte van de flats aan de Europarei. Waarschijnlijk stond hier al in de veertiende of vijftiende eeuw een kerkje. Dat was aanvankelijk een rooms kerkje aan de wetering tussen de Thamerdijk en het Legmeer, dat in 1560 vernieuwd werd. Na 1580 en na de beeldenstorm in het kerkje kregen de gereformeerden meer ruimte en de zeggenschap over het kerkje. Dit was zeer tegen de zin van de proost die de luidklok uit de toren liet halen. Door de vervening en de groeiende waterplassen, o.a. de Legmeer, werd het dorpie bedreigd. De inwoners trokken naar de hoger gelegen Vinckebuurt aan de Amstel. Vincke verwijst naar de "lichte" veensoort in tegenstelling tot swaluwe" als zware veensoort, bijvoorbeeld in Swaluwebuurt in De Nes. Het oude Thamen aan de Dijk ontvolkte en het kerkje was al in de zeventiende eeuw een ruïne. Vanaf 1600 hadden veel inwoners van Thamen zich langs de Amstel gevestigd, vanwege de handel op Amsterdam en Gouda via de Amstel. Het nieuwe Thamen aan de Amstel kreeg op 21 juni 1662 toestemming van gravin Amalia van Solms om een kerkje te bouwen. Zij stelde daarbij als voorwaarde dat de dijkweg van de Roode Paal (de provinciegrens) tot de brug bij Uijthoorn goed begaanbaar moest zijn. Dat betekende dat er veel zand gestort moest worden

zodat men droge voeten hield. Het kerkje van Thamen aan de Amstel werd in 1663 gebouwd, mat slechts 17 x 10 meter en stond midden in het dorp. De inwijding werd verricht door predikant Regnerus de Vries. Om 's winters de kerk te verlichten, waren drie koperen kaars-kronen opgehangen. De proost had er zijn eigen stoel. In de kerk waren 117 grafkelders.

De "Geheym-schrijver van Staat en kerk der Vereenigde Nederlanden" schreef in 1759 over Thamen als "lustig en vermakelijk gelegen aan de sloop- en schuitenrijke rivier de Amstel". Het lag tegen Uithoorn aangeplakt, waardoor het leek één dorp te zijn. De inwoners van Uithoorn kerkten ook in Thamen. Echter, beide dorpen hadden een eigen gerechtsstatus. Thamen telde toentertijd 130 huizen, Uithoorn inclusief De Kwakel 125 huizen. Het inwonertal van beide dorpen bedroeg 1.275. Het gerecht van Thamen bestond uit een schout (die tegelijk schout in Uithoorn, Kudelstaart, Blokland en Kromme Mijdrecht was), twee schepenen, een secretaris (die ook Mijdrecht, Wilnis en Westveen bediende) en een bode. Zij vergaderden in de herberg "de Vergulde Wagen", die richting Uithoorn stond.

Uithoorn had naast de gedeelde schout, vijf schepenen en een secretaris. Thamen kende twee houtzaagmolens,

1673 - Ruïne kerkje Thamen aan de Dijk. Kalender SOUDK

1700 - Kerkje van 1663 Thamen aan de Amstel. Kalender SOUDK

turfnegotie, veehouderijen, vissers en ruim vijftig personen die zich bezig hielden met het jagen van schuiten over de Amstel. Dagelijks voer er om 5, 6 of 7 uur een schuit naar Amsterdam; deze voer 's middags om 3 uur weer terug. Passagiers konden voor vier stuivers meevaren in het ruim of in de roef. Als de Amstel dicht gevoren was, werd de verbinding met Amsterdam onderhouden met paard en wagen. Vracht en passagiers voor Utrecht werden opgehaald door een Mijdrechtse schipper.

De schrijver noemde de predikanten die sinds de afscheiding van Mijdrecht in 1624 aan de kerk verbonden waren: Johannes Gysius (een gewezen monnik uit Mechelen – 1624-1635), Jacobus Muylaart (1636-1638), Jacobus Baalde (1639-1653), Regnerus de Vries (1653-1671), Johannes a Doorn (1672-1714), Jacobus Triglandus (1676-1678), Lambertus Zegers (1679-1682), Henricus van Sypestein (1686-1709), Petrus Kalden (1710-1720), Philippus Bredius (1721-1752), Henricus van Herwerden (1755-1764). De laatste verdiende 675 gulden per jaar met een vrije woning aan de Amstel. De gemeente telde 130 leden. Bij de kerk stond het huis van de schoolmeester; hij probeerde 50 kinderen de edele kunst van lezen, schrijven en cijferen bij te brengen. Daar kreeg hij een basissalaris van 80 gulden voor. De dominee verdeelde zijn aandacht en preken aanvankelijk over zowel Thamen aan de Dijk als de

gemeente in Thamen aan de Amstel. Toen er slechts 11 lidmaten overbleven in het dijkdorpje en de Hollandse Dijk steeds slechter begaanbaar werd, verhuisde het avondmaalzilver naar de Thamen aan de Amstel. Tot circa 1800 werd er nog wel begraven bij de ruïne van de kerk in Thamen aan de Dijk, evenals onder de vloer van de nieuwe kerk aan de Amstel. Na 200 jaar was het kerkje aan de Amstel bouwvallig ondanks de vele reparaties: de gevel stond los van het gebouw en men vreesde elke storm. De opzichter van Waterstaat keurde de kerk in 1827 af. Bovendien gaf hij aan dat een nieuwe kerk niet op de fundering van de oude gebouwd kon worden. Burgemeester Roothaar zorgde er voor dat de gemeente de kosten voor de bouw van de toren en haar onderhoud betaalde. Niet zo verwonderlijk, want een torenklok gaf niet alleen de tijd aan voor de burgers, maar werd ook gebruikt bij brand of calamiteiten. Men veel moeite werd het resterende bedrag van de benodigde achttienduizend gulden (€ 8.168,-) bijeen geschraapt. Lidmaat L. van Heusden ontwierp het kerkje en aannemer H. Springer uit Amsterdam bouwde het. De eerste steen werd op 6 mei 1834 onder het raam van de consistoriekamer gelegd door de kleinzoon van Jacob de Jong, J. de Jong Schouwenburg. De banken, stoelen, de preekstoel, doophek, kroonluchters, klok en uurwerk van de oude kerk werden hergebruikt. Over het orgel in de kerk van 1663 bestaat geen helderheid. Men gaat er nu vanuit

1745 – Jan de Beyer: Thamen aan de Amstel. Collectie G. v/d Heijden

1850 - Veltens: litho Thamerkerk. Collectie SOUDK

1920 - Thamerkerk gezien vanuit de CMC-Melkfabriek. Jan Verhoek

dat het huidige orgel in 1785 door de orgelbouwer Johannes van Hartevelt uit Amsterdam is gebouwd. De organist van de Thamerkerk, Ton Kodde, opperde in 1989 dat Johannes Stephanus Strümpfler (1736-1810) mogelijk de bouwer geweest is en het onderhoud van het orgel aan de zorgen van H. Knipscheer was toevertrouwd. De nieuwe kerk werd ten westen van de oude uit 1663 gebouwd, die op de plaats van het huidige kerkhof stond. Omdat er nog geen (nieuwe) dominee was, werd de inwijdingsdienst op 6 april 1835 geleid door dominee H.T. Roskes, van 1823-1834 predikant in Thamen. Helaas had H. Knipscheer het orgel nog niet af. Dat speelde voor het eerst op 2 oktober 1836 en was achterin de kerk geplaatst. Overigens is in later jaren veel geld uitgegeven aan restauraties en verbeteringen van het orgel. In 1852 werd de klok, die in 1663 door Gerard Koster uit Amsterdam gegoten was, vervangen door een Hemonyklok uit 1659. Deze klok werd in de oorlog geroofd door de Duitsers en het schip met de klok werd in het IJsselmeer tot zinken gebracht. Na

de oorlog kwam de klok weer "boven water" en werd vervolgens teruggeplaatst in het torentje. Het interieur van de kerk werd in 1917 (verplaatsing van het orgel naar de voorzijde) en 1960 (verwijdering van het doophek en enkele banken) aangepast. Het torentje werd in 1974 vernieuwd. Rond 1990 vond een grootscheepse restauratie plaats en kreeg het interieur het aanzien van vandaag de dag. Het merendeel van de banken en de Thonetstoelen moest plaatsmaken voor een inrichting die paste bij de multifunctionele functie die het gebouw in 1992 kreeg. ■

Literatuur

- De Lange Brug 1976-2; 1977-1,2,3/4; 1981-1; 1982-1, 4; 1983-3/4; 1987-1/2; 1989-1; 1993-4; 1994-1; 2004-3; 2005-3; 2011-4; 2015-1/2.
- Proosdijkoerier 2016-2
- 400 jaar Hervormde Gemeente, Dick van Wees

Foto's onder v.l.n.r.: 9 april 1973, Nieuwe toren, foto Weekmedia, 11 december 2017 - Orgel Thamerkerk, foto Chr. Woerden Thamerkerk 25 mei 2012, foto Chr. Woerden

De bouwmannen van het geslacht Kok

door Aad Kok, bewerkt door Jaap Meulstee

In het septembernummer van 2013 plaatsten we een verhaal over de Schuytemaekers van Kok. De Ridderkerkse amateurgenealoog Aad Kok is al vele jaren actief en productief waar het gaat om stamboomverhalen van de familie Kok.

AAD KOK

Als zoon van een binnenvaartschipper begon Kok zijn zoektocht naar genealogische gegevens van de familie in

Nijmegen, waar zijn opa, Michiel Kok, in 1869 was geboren. Via Utrecht kwam hij terecht in Vinkeveen, waar hij de eerste "Schuytenvoerder" in de familie vond. Deze was op de boerderij van zijn vader geboren. Diens vader was afkomstig uit Themaat bij Vleuten.

Na het schrijven van een drietal biografieën heeft Aad Kok een boek geschreven over de scheepbouwers en een boek over de schippers van de familie Kok. Daarna was het tijd om de geschiedenis over de boeren en tuinders in een boek te vereeuwigen.

FAMILIEWAPEN

Voor zover bekend, is er in het geslacht Kok nooit een familiewapen geweest. De voorouders van de familie waren boeren. Zij waren niet onbemiddeld, maar niet van adellijke afkomst. De bestaande familiewapens met de naam de Cock, de Kock of Kok, hebben betrekking op andere geslachten met dezelfde naam. Het hiernaast afgebeelde wapen heeft Aad Kok samengesteld uit de verschillende beroepen, die door de voorouders werden uitgeoefend. De

boeren, tuinders, scheepsbouwers en schippers. Het is een laat Gotisch schild met ronde voet, gaffelsgewijs doorsneden. Het hoofd in groen, met een grazende koe in zwart en wit, symboliserend de boeren. Het rechter veld in blauw, daarin een zeilboot met zwarte romp en wit fok- en grootzeil, symboliserend de scheepsbouwers en schippers. Het linker veld is wit met een bloeiende boom met groene kruin en rode vruchten, symboliserend de tuinders en telers. Het wapen aan de voet opgesierd met een dubbelgevouwen wimpel in wit, met daarop in zwart de naam KOK. Het wapen is niet geregistreerd.

HERKOMST FAMILIENAAM

De herkomst van deze familienaam Kok is niet bekend. Er is een aantal mogelijke verklaringen voor de naam Kok. Ten eerste: een kok is iemand die kookt. Ten tweede is Cock een bargoense aanduiding voor scherprechter. Ten derde zien we Cock terug als alias of scheldnaam. Toen in 1562 in het katholieke Frankrijk de godsdienstoorlog tegen de Hugenoten (aanhangers van Calvijn) uitbrak, zijn velen van hen naar de protestantse Nederlanden gevlucht. Omdat de haan, le coq in het Frans, in hun vaandel stond, werden ze hier soms "Cocks" genoemd. Ten slotte heet in diverse talen de mannetjesvogel "cock". In het oud Nederlands staat "cock" voor "mannelijk" of "sterke".

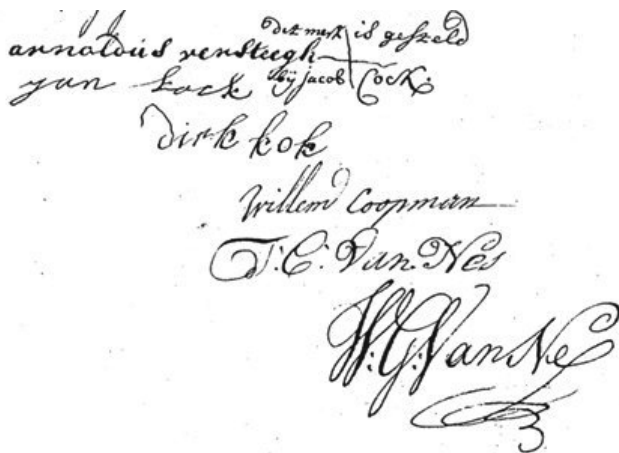
De hier beschreven familie Kok stamt af van veehouders, die van oorsprong rooms-katholiek waren. Het is daarom onwaarschijnlijk dat de eerste drie verklaringen van toepassing zijn op deze familie. De laatste verklaring zou echter wel van toepassing kunnen zijn. In die zin zou het kunnen dat de stamvader "Hendrick Cock" alias "Hendrick de Sterke" was.

SCHRIJFWIJZE FAMILIENAAM

De naam van de oudst bekende stamvader van de familie is "Hendrick Cock" geboren rond 1575.

De familienaam veranderde door de tijd heen van 'Cock' in 'Kock', naar 'Kok'. Dit kwam in hoofdzaak door dat veel mensen niet konden lezen en schrijven en de schrijfwijze overlieten aan de ambtenaar bij het aangeven van een kind, de pastoor of dominee bij het dopen, of de notaris bij het opmaken van een akte. Zo wordt de naam van Jan Jacobsz Cock in een akte van 1720 geschreven als Jan Cocq. Zelf tekent hij met Jan Jacobsen Cock.

Toen er in 1719 in Vleuten een nieuwe pastoor kwam, schreef deze de naam als 'de Kok', wat tien jaar later weer 'Kock' werd. Vanaf 1763 werd het definitief 'Kok'. Dat de schrijfwijze van de familienaam niet altijd gelijk was, blijkt ook uit een akte van boedelscheiding uit 1746 waarin binnen één gezin de naam 'Kok' drie keer verschillend wordt geschreven. Omdat zoon Jacob blijkbaar zelf niet kon schrijven, zette de notaris voor hem 'Cock' neer en stelde Jacob zelf zijn merk, ofwel hij zette een kruis. Zijn broer Jan schreef zijn naam als 'Kock' en zijn andere broer Dirck tekende met 'Kok'.

Detail of a handwritten legal document from 1746. The text includes: 'annatouis vensleugh', 'Jan Cock', 'Dirck Kok', 'Willen Coopman', 'J.C. Van Nee', and 'W.G. Van Nee'. A note at the top right says 'dit merk is gelyk'.

Detail akte van boedelscheiding van 19 maart 1746

Stamvader Hendrick Cock werd geboren toen de Nederlanden nog verwickeld waren in een oorlog met de Spanjaarden. Uit die tijd stamt ook het oudste familie-document, waarin sprake is van Jan Hendricksz Cock, zoon van stamvader Hendrick Cock. Deze acte van procuratie uit 1633 betreft de afrekening van verdien-

sten voor het ter beschikking stellen van een wagen en paarden in 1632 aan het leger van Prins Frederik Hendrik van Oranje, het jaar waarin de belegering en verovering van Maastricht plaats vond. Zo heeft de familie indirect wellicht bijgedragen aan de bevrijding van de Nederlanden...

STAMVADER

Hendrick Cock is de oudst bekende van de familie. Zijn naam wordt ook wel geschreven als Henrix, Hendrick, Hendrix, Hendrick. Zijn kinderen als Henricxss of Hendricksz (zoon) of Hendricxss of Hendrickse (dochter). Van de stamvader is verder weinig meer bekend¹. Hij zal waarschijnlijk zo rond 1575 geboren zijn in de omgeving van Vleuten. Wat voor beroep hij had en met wie hij was getrouwd is niet bekend. Wel weten we dat hij tenminste drie kinderen had. Jan Hendricksz, geboren rond 1610, Wijntgen Hendrickse geboren rond 1612 en Cornelis Hendricksz geboren rond 1614. Van zijn zoon Jan en ook van zijn nakomelingen is gelukkig meer bekend. 1670 kocht Jan Hendricksz Cock uit de nalatenschap van Thonis Jans Staes en de Immichge Gosens, echtelieden, een boerderij te Themaat. Jan overleed enige jaren later in 1674 te Themaat toen hij ongeveer 64 jaar oud was.

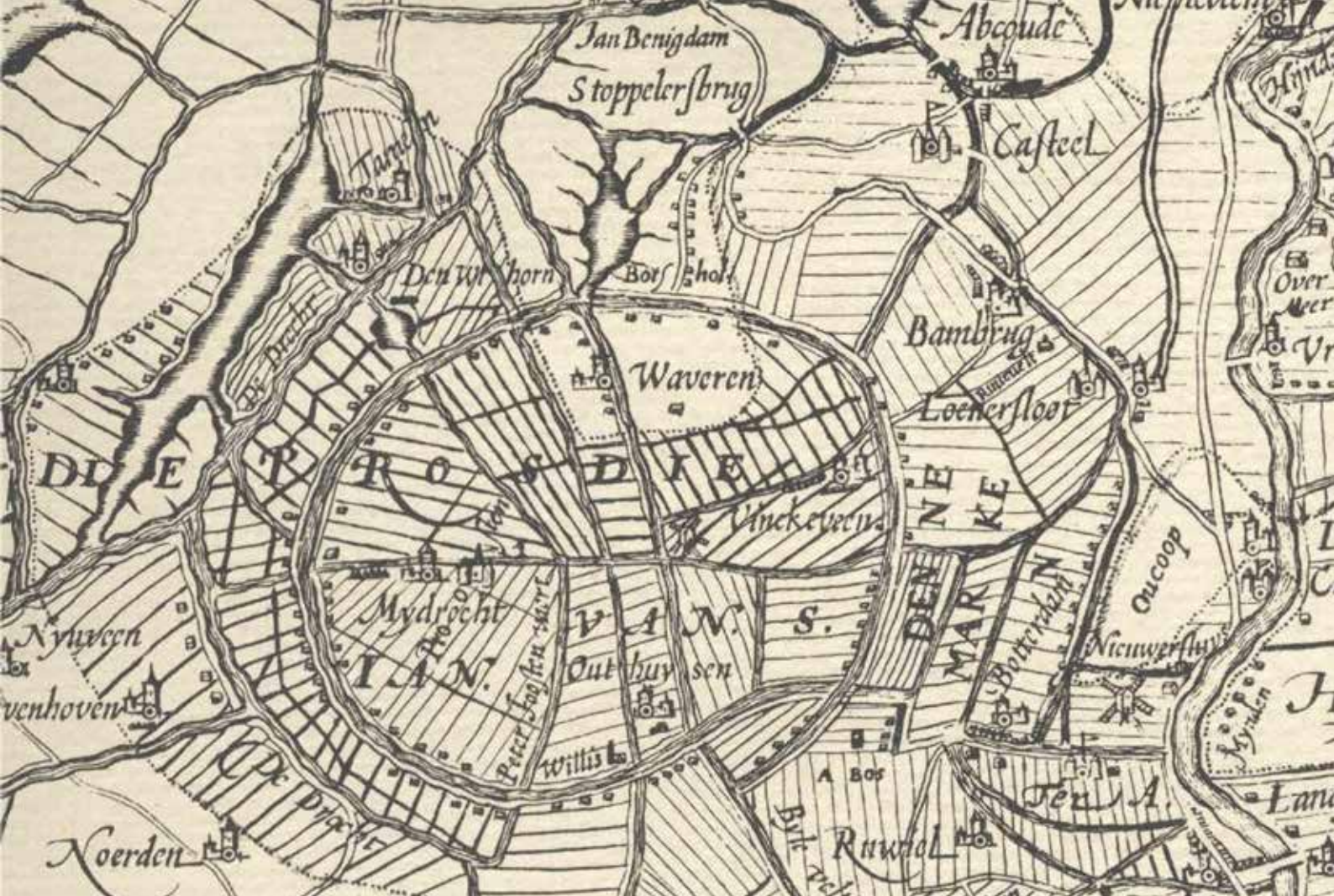
THEMAAT (TEMET)

Het gerecht Themaat (Temet) lag in de provincie Utrecht ten westen van de stad Utrecht, ten oosten van Haarzuilens en ten noorden van Vleuten. Naast het voormalige gerecht Themaat, waren er ook nog

Detail uit een kaart van 1599

¹ In die tijd was er nog geen burgerlijke stand waar geboorten, trouwen en overlijden werden genoteerd. Die gegevens werden toen genoteerd door kerkelijke instanties. De eerste doop- trouw- of begraafregisters van de Rooms-Katholieke kerk te Vleuten beginnen in 1700. Daarom zijn de eerdere geboorten-, trouw- en overlijdensdata geschat (rond of ca.).

Detail uit een kaart van 1599

de mingerechten Themaat Engsgerecht en De Hegge op Themaat. Na 1795 waren er meerdere wijzigingen, maar uiteindelijk gingen Themaat, Themaat Engsgerecht en De Hegge op Themaat samen met de voormalige gerechten De Haar en Vleuten op in een nieuwe gemeente Vleuten. Op 1 januari 1818 volgde er een splitsing in twee gemeenten. De Haar werd van Vleuten afgesplitst en werd samen met Themaat de gemeente Haarzuilens. In 1954 is deze gemeente samengegaan met Vleuten en de Meern.

VINKEVEEN

Midden 1700 trokken vier zonen van Jan Jacobsz Kock van Themaat naar Vinkeveen, waar hun nakomelingen nog altijd wonen. Dirck, de oudste van de broers, begon daar in 1754 een scheepswerf en de andere broers Willem, Claas en Ryer gingen boeren. Demmerik was een buurtschap en nu een straatnaam tussen Vinkeveen Herenweg en Donkereind.

Willem de Kok, was een zoon van Jan Jacobsz Kock en werd in 1722 te Themaat geboren en te Vleuten als Guillelmus gedoopt. Willem was veehouder en trouwde in 1753 te Vinkeveen voor de kerk, op dertigjarige leeftijd met Johanna (Janetje) van Es. Zij kregen zeven

kinderen, waarvan slechts drie in leven bleven.

Nicolaus (Claas) de Kok, was ook een zoon van Jan Jacobsz Kock. Hij werd in 1724 te Themaat geboren en gedoopt te Vleuten, Hij trouwde in 1761 te Vinkeveen voor de kerk, op zesentwintigjarige leeftijd met Gerrigje Hermanse van Veen die vijfentwintig jaar oud was. Zij kregen vier kinderen, te Vinkeveen geboren en gedoopt.

Ryer Jansz Kock, was de derde zoon van Jan Jacobsz Kock en Maria Rijerse van Rossum. Hij werd in 1740 te Themaat geboren en te Vleuten als Reynerus gedoopt. Hij trouwde op zesentwintigjarige leeftijd te Vleuten in 1766 voor de kerk, met Maria Willemsse Schuilenburg die zevenentwintig jaar oud was. Na hun huwelijk vertrokken zij naar Vinkeveen. Zij kregen zeven kinderen, allen geboren en gedoopt te Vinkeveen.

Het is waarschijnlijk dat Willem, de oudste van de drie broers, een boerderij op zijn naam heeft gepacht en zijn broers Claas en Ryer daar ook woonden en werkten. Omdat Claas in 1667 was overleden zal Ryer de pacht hebben overgenomen. Ryer overleed te Vinkeveen in 1782 en werd 42 jaar oud. Marie overleed te Vinkeveen in 1793 en werd 54 jaar oud. De oudste zoon Jan Ryersz zette het bedrijf van zijn vader voort.

DE ZEVENDE GENERATIE

Antonius Johannes (Anton) Kok, werd in 1856 te Vinkeveen geboren. Anton was veehouder en trouwde met Anna (Antje) Miltenburg, in 1862 te Ruwiel geboren. Zij kregen tien kinderen: zes dochters en vier zonen, allen geboren en gedoopt te Vinkeveen. Vader Anton overleed te Vinkeveen in 1924 op 68-jarige leeftijd. Moeder Antje overleed aldaar in 1928 en werd 66 jaar oud.

Johannes Albertus (Jan) Kok, zoon van Jan Kok en Johanna van Es, was in 1857 te Vinkeveen geboren. Hij was veehouder en trouwde met Maria Anna (Marie) Miltenburg in 1864 te Loenen geboren. Zij kregen vijf kinderen waarvan twee dochters en drie zonen, allen geboren en gedoopt te Vinkeveen.

In 1910 werd de oude boerderij afgebroken en werd met de bouw van een nieuwe boerderij begonnen. In de linker zijgevel bevindt zich een steen met de tekst: *'De eerste steen gelegd door J.G. de Lange en J.A. en A.A. Kok den 20 juni 1913.'*

De boerderij na 1913 aan de Demmerik 55

DE ACHTSTE GENERATIE

Johannes Gerardus (Jan) Kok, zoon van Anton Kok en Anna (Antje) Miltenburg, werd in 1891 te Vinkeveen geboren. Jan was veehouder en trouwde in 1918 te Vinkeveen, op 26-jarige leeftijd met Anna Maria Spruyt die 29 jaar oud was. Zij gingen op de boerderij op Demmerik 71 wonen.

Zij kregen acht kinderen, allen te Vinkeveen geboren en gedoopt. Zes dochters, één zoon en één doodgeboren kind. Moeder Anna overleed in 1932 op 43-jarige leeftijd. Haar man Jan overleed in 1973. Hij werd 81 jaar. Jan was op dat moment de laatste van de familie die boerde in Vinkeveen. Met hem kwam er een einde aan acht generaties "bouwmannen" daar.

Marian Kok en de veehouderij te Ouderkerk a/d Amstel

DE TIENDE GENERATIE

Twee generaties later trouwen twee dochters uit een tuindersgezin met een veehouder en zij gaan op de boerderij wonen. Nadat de laatste van zowel de boeren als de tuinders in de familie het werk heeft beëindigd, zijn zij het die als tiende generatie het beroep van hun voorouders hebben voortgezet.

Anna Maria Petronella (Marian) Kok, dochter van Johannes Cornelis (Jan) Kok tuinder en Johanna Adriana Kemhorst, is in 1962 te Vinkeveen geboren. Zij trouwde in 1988 te Vinkeveen op 25-jarige leeftijd, met Huub Timmer. Zij kregen twee kinderen die te Ouderkerk a/d Amstel werden geboren.

Petronella Paulina (Elvira) Kok, dochter van Adrianus Johannes (Aad) Kok, tuinder en Anna Faustina (Annie) Roeleveld is op 12 juli 1967 te Vinkeveen geboren. Zij trouwde in 1992 te Vinkeveen met Nico de Dood, een veehouder te Waverveen en kreeg vier kinderen, allen te Waverveen geboren.

Elvira Kok en de veehouderij te Waverveen.

DE TUINDERS

Aan het begin van de twintigste eeuw kwam in de Ronde Venen de tuinbouw snel opzetten. In 1917 werd in Vinkeveen de "Coöperatieve Groente- en Fruitveiling Vinkeveen" opgericht. De groente en het fruit werden door de tuinders veelal met pramen aangevoerd. Door het ernaast gelegen station kon de groente snel naar de steden worden vervoerd. Nadat de boerderij aan de Demmerik was verkocht aan Arie de Lange, gingen de zonen Jan en Toon Kok verder in de tuinbouw.

EERSTE GENERATIE TUINDERS

Johannes Antonius (Jan) Kok, zoon van Jan Kok en Maria Miltenburg, werd in 1890 te Vinkeveen geboren. Tot aan hun huwelijk bleven Jan en zijn broer Anton op de boerderij werken. In 1925 bouwde Jan een huis op een perceel grond naast de boerderij en begon daar een tuinderij. Hij trouwde in 1926 te Bodegraven met Petronella Paulina (Pietje) Veelenturf, die daar in 1893 was geboren.

Zij kregen vijf zonen, geboren te Vinkeveen. Johannes Cornelis (Jan) geboren in 1929, Cornelis Adrianus (Cor) geboren in 1930 werd missionaris. Adrianus Johannes (Aad) geboren 1932, Matheus Aloysius (Theo) geboren 1934 en Antonius Gerardus (Anton) geboren in 1935.

In 1962 toen zijn zoon Aad ging trouwen, kocht Jan een perceel grond aan de Herenweg 115 waar hij, samen met zijn zoons Jan en Theo, ging tuinen. Zij legden zich voornamelijk toe op bloemen en planten die ze in de winkel aan de Herenweg verkochten. Vader Jan overleed in 1976 op 85-jarige leeftijd en zijn vrouw Pietje overleed in 1980 op 87-jarige leeftijd. Antonius Augustinus (Anton) Kok, zoon van Jan Kok en Maria Anna Miltenburg, werd in 1898 te Vinkeveen geboren. Tot aan hun huwelijk bleven Anton en zijn broer Jan op de boerderij werken. Anton trouwde in

1929 te Vreeland met Sophia Catharina Miltenburg die in Weesperkarspel was geboren. Anton begon een tuinderij aan de Demmerik 23. Zij kregen acht kinderen, allen te Vinkeveen geboren en gedoopt. Alleen de jongste zoon Anton bleef op de tuinderij en zette het bedrijf voort.

TWEEDE GENERATIE TUINDERS

Johannes Cornelis (Jan) Kok, zoon van Jan Kok en Petronella Veelenturf, werd in 1929 te Vinkeveen geboren. Jan was tuinder en had samen met zijn vader en broers een tuinderij aan de Herenweg. Hij trouwde met Johanna Adriana Kempthorst en zij kregen vier kinderen, geboren en gedoopt te Vinkeveen. Johannes Adrianus (Jos) Kok, geboren in 1959, Anna Maria Petronella (Marian) Kok, geboren in 1962, Antonius Johannes (Ton) Kok en zijn tweelingbroer Paulus Cornelis (Paul) Kok geboren in 1964. Vader Jan overleed in 2009 op 80-jarige leeftijd.

Adrianus Johannes (Aad) Kok, ook zoon van Jan Kok en Petronella Veelenturf werd in 1932 te Vinkeveen geboren. Aad was tuinder. In 1962 liet hij, op de plaats van het oude huis, een nieuw huis bouwen. Hij trouwde in 1962 te Mijdrecht met Anna Francina (Anna) Roeleveld en zij kregen vier kinderen, geboren en

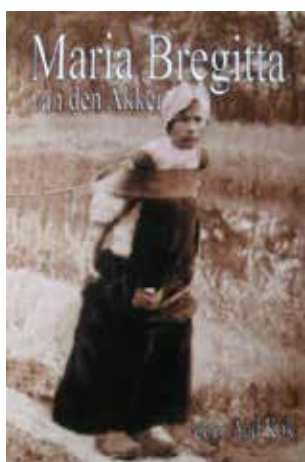

gedoopt te Vinkeveen. Johannes Cornelis (Hans) Kok geboren in 1963, Cornelis Antonius (Cor) Kok geboren in 1964, Petronella Paulina (Elvira) Kok geboren in 1967 en Monique Anna Maria Kok geboren in 1971. Anna overleed in 2016.

Matheus Aloysius (Theo) Kok, de derde zoon van Jan Kok en Petronella Veelenturf, werd in 1934 te Vinkeveen geboren. Theo was tuinder samen met zijn vader en broers. In 1962 ging hij met zijn vader en broer Jan mee naar de tuinderij aan de Herenweg. Hij trouwde

Aad, Jan en Theo Kok sluiten symbolisch de deur.

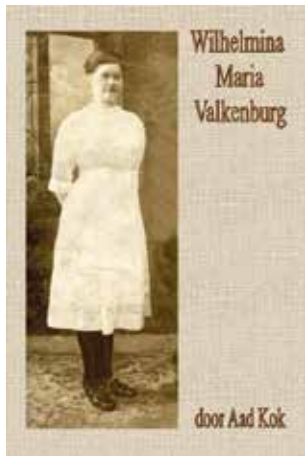

met Maria Petronella (Riet) Heemskerk geboren in 1941 te Alphen a/d Rijn. Zij kregen drie kinderen, geboren en gedoopt te Vinkeveen. Johannes Adrianus (Arjan) Kok geboren 1970, Norbertus Mattheus (Norbert) Kok geboren 1972, Johanna Petronella (Brenda) Kok geboren in 1975. De bloemen en planten, die zij geteeld hadden, brachten ze 's morgens naar de veiling. Op 31 mei 2001 besloten de broers het bedrijf op te heffen.

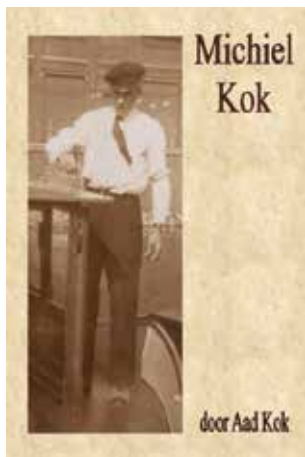
ANDERE PUBLICATIES

Aad schreef over Maria Brigitta van den Akker (2011), een bijzondere vrouw die leefde van 1826 tot 1912. Zij was een schippersdochter en trouwde met Leendert Kok.

Ook schreef hij het levensverhaal van Wilhelmina Maria Valkenburg (2012). Zij werd in 1903 te Vreeswijk geboren, kreeg kennis aan Michel Kok, een schipperszoon, met wie zij trouwde. Ook het levensverhaal van Michiel Kok, die leefde van 1903 tot 1982 en werkte als stokersknecht, stuurman en kapitein, is uitgebreid beschreven (2013).

Over het verhaal van acht generaties scheepsbouwers uit het geslacht Cock-Kock-Kok is in ons septembernummer van 2013 een artikel verschenen. Het boek dat Aad Kok hierover publiceerde kwam uit in 2015. Het bevat 136 pagina's tekst, verluchtigd met tientallen foto's. Het is in ons documentatiecentrum in te zien. Het verhaal van vier generaties scheepsbouwers uit het geslacht Cock-Kock-Kok is beschreven in het boek De Schuytenvoerders (2016). En "Bouwmannen van het geslacht Cock-Kock-Kok sedert 1630" is de titel van het op 9 september jl. gepresenteerde boek over de familiegeschiedenis van de boeren en tuinders uit deze familie.

Op dit moment werkt Aad Kok aan twee andere publicaties: over Michiel Kok (het levensverhaal van de man, die leefde van 1869 tot 1933 en aan boord bij zijn ouders opgroeide) en over Leendert Kok (die leefde van 1818 tot 1873. Zijn vader kwam uit Vinkeveen en was binnenvaartschipper). ■

In deze aflevering van de Proosdijkoerier treft u voor het eerst een artikel, geschreven door een van de leden van de werkgroep archeologie. Het informeert u over vondsten die binnen de gemeente De Ronde Venen zijn gedaan.

Het gaat daarbij meestal niet om materiaal dat in situ is gevonden, d.w.z. dat de vondst goed gedocumenteerd is en waarvan wij exact weten in welke archeologische context het voorwerp is aangetroffen, maar om toevalsvondsten. De vondsten hebben dus geen direct verband met de bewoningsgeschiedenis.

Het zijn echter wel voorwerpen die ergens in de Ronde Venen zijn opgeraapt/verzameld maar waarvan onbekend is waar ze vandaan komen. Het gaat daarbij vaak om objecten die in de 'beer' zaten, bijvoorbeeld in het afval uit de Amsterdamse beerputten (afvalputten).

Dit afval namen de turfschippers na het lossen van hun lading turf mee naar de Ronde Venen. Alhier bemesten de boeren daarmee hun akkers. Daarnaast hoogden ze de weilanden op met bagger uit de sloten en stadsgrachten en met mest. Daardoor ontwikkelde zich het zogeheten toemaakdek. Dit is dus een gemiddeld veertig tot vijftig centimeter dikke laag die de akkers bedekte. In dit toemaakdek vindt men talloze artefacten (pijpenkoppen, scherven, stukjes glas enz.)

Omdat de vereniging veel materiaal uit dit toemaakdek bezit, ligt het voor de hand om daaruit interessante vondsten te presenteren. Rita Pouwer bijt daarbij het spits af. Zij informeert u nader over een bepaald aardewerktype, de Majolica. In de loop van dit jaar volgen nog bijdragen over pijpenkoppen, spinsteentjes en hondenpenningen. (*bestuurslid archeologie Paul Hoogers*)

Majolica - aardewerk

door Rita Pouwer

Majolica is een type aardewerk dat reeds in de Middeleeuwen in Zuid-Europa gemaakt werd. De naam is afkomstig van het eiland Majorca, waar een belangrijke productie en handel van dit aardewerk plaatsvond.

Vanaf de zestiende eeuw vestigen plateelbakkers uit Zuid-Europa zich in Antwerpen. Ten gevolge van de godsdienstoorlogen en de Spaanse overheersing vindt aan het eind van de zestiende eeuw een omvangrijke emigratie plaats uit de Zuidelijke Nederlanden. Ook Italiaanse plateelbakkers die daar gevestigd zijn, trekken naar het Noorden en hervatten hun productie van majolica in verschillende steden van de Noordelijke

Nederlanden. Hun kennis verspreidt zich over de Nederlandse plateelbakkerijen. Deze nemen de techniek over, maar de Nederlandse pottenbakkers ontwikkelen voor de versiering van de tegels, borden e.d. gaandeweg hun eigen stijl. Bij het onderzoek naar de herkomst

spelen behalve de decoratie van het aardewerk ook de gebruikte kleisoort en het profiel een rol.

DE TECHNIEK EN DE DECORATIE

Voor de productie van het majolica aardewerk worden verschillende kleisoorten gebruikt. Onze inlandse klei is over het algemeen te vet om een goed baksel

te krijgen en wordt daarom vermengd met kleisoorten uit o.a. België en Duitsland. Op de breuk van de stukken kan men zien welke mengverhouding de plateelbakker heeft toegepast. De vormgeving van de objecten vindt plaats met de hand, met behulp van de draaitafel of door gebruik van gipsvormen en matrijzen.

Wanneer de aldus gevormde stukken door en door droog geworden zijn, worden ze in de oven geplaatst. Het eerste bakproces vindt plaats bij ca. 1100 gr. C. en duurt ongeveer twintig uur.

De volgende bewerkingen zijn het aanbrengen van de glazuurlaag op het aardewerk en de decoratie van de verschillende stukken. Voor de bovenkant gebruikt men het witte tinglazuur, voor de onderkant, met uitzondering van de tegels, het doorzichtige loodglazuur. Het loodglazuur is goedkoper en eenvoudiger te bereiden. Daarna begint de majolica-schilder aan de versiering van de voorwerpen. De borden, schotels enz. worden beschilderd met de hand en/of door middel van een doorgepriekte tekening, de z.g. spons, en houtskoolpoeder. Bij de bereiding van de kleurstoffen zijn verschillende metaaloxiden gebruikt en elke plateelbakker heeft daarvoor zijn eigen, vaak geheime toepassing. Hierdoor ziet men veel verschillen in het beperkte aantal beschikbare kleuren. Voorts heeft elke werkplaats een ruime variatie in versieringen (zie afbeelding op pagina 33).

Nadat de decoratie is aangebracht, worden de objecten in de oven geplaatst voor het tweede bakproces. Om aan één bakken van de producten te voorkomen gebruikt men z.g. proenen. Dit zijn stukjes driepuntig aardewerk die bij het stapelen in de oven tussen de te bakken voorwerpen geplaatst worden. Men herkent deze wijze van bakken aan de drie kleine beschadigingen aan de binnenzijde of bovenzijde van het eindproduct (zie afbeelding hieronder).

Vanaf midden 17e eeuw wordt het bakproces verbeterd door het gebruik van cassettes in de oven. Dit zijn vuurvaste stenen kokers waarvan de wanden op regelmatige afstand doorboord zijn met gaatjes. Daarin rusten driehoekige stenen staafjes waar de te bakken objecten op geplaatst worden.

Het gebruik van deze staafjes laat na het bakken een minimale beschadiging achter op de onderzijde van de borden en schotels. De cassettes vormen ook bescherming tegen rook en roet.

DE MARKT

Als in het begin van de zeventiende eeuw porselein uit China wordt ingevoerd, dreigt de vraag naar majolica aardewerk af te nemen. De Nederlandse plateelbakkerijen gaan de concurrentie aan door op hun aardewerk de Chinese decoraties te imiteren (zie afbeelding op pagina 35). Net als bij het Chinese porselein wordt voor de beschildering alleen de kleur blauw op wit toegepast. Mettertijd worden ook meer kleuren gebruikt. De donkere randen van de borden en schotels zijn in vakken verdeeld die afwisselend gevuld worden met margrietten, Chinese gelukstekens e.d. In het midden brengt men aanvankelijk een versiering van Nederlandse oorsprong aan. Later ziet men in het midden eveneens een Chinese decoratie, zoals vogels, rotspar-tijen, menselijke figuurtjes.

In de periode 1625-1680 is er een onderbreking in de aanvoer van Chinees porselein ten gevolge van binnenlandse troebelen in China. De Nederlandse plateelbakkers profiteren hiervan en zij zorgen voor een grote omzet van Chinees 'namaak-porselein'. Maar het is nog altijd aardewerk!

Het zou te eenvoudig zijn om te stellen dat de beschildering van het majolica aardewerk aan mode onderhevig is. Toenemend vakmanschap, maatschappelijke ontwikkelingen en invloeden uit het buitenland spelen hierbij een rol. Dankzij de economische vooruitgang komt er in de eerste helft van de zeventiende eeuw meer vraag naar schotels en borden die voor de sier in de woonkamers worden geplaatst. De stad Haarlem wordt wel gezien als de belangrijkste plaats waar majolica wordt geproduceerd. Opdrachten komen ook uit het buitenland en er ontstaat een omvangrijke export naar de noordelijke landen van Europa.

VERNIEUWING

In de loop van de zeventiende eeuw wordt de productie van aardewerk gemoderniseerd.

Wij noemden al het gebruik van cassettes bij het bakproces, in plaats van proenen. Er komen echter meer veranderingen. De welvaart in Nederland neemt toe en wij noemden al de stagnatie in de aanvoer van Chinees porselein. Men gaat over tot het gebruik van

tinglazuur voor boven- én onderzijde van borden en schotels. Ook de vormgeving wordt verbeterd. Dit nieuwe verfijnde aardewerk heet 'faïence' of 'Delfts aardewerk' en veroverd een groot deel van de markt. Tal van majolica-bakkerijen blijven echter het goedkopere loodglazuur toepassen en blijven gebruik maken van proenen in de oven. Zij produceren o.a. het wat steviger schotelgoed voor de keuken en voor andere doeleinden. Met name de Friese plateelbakkerijen gaan, naast de productie van het nieuwe verfijnde faïence, tot in de negentiende eeuw door met het vervaardigen van majolica aardewerk volgens het oude procedé.

MAJOLICA TEGELS

In de oude plateelbakkerijen nam de productie van versierde tegels een grote plaats in. Schotels, borden en tegels werden in dezelfde oven gebakken. Ook de decoratie toont grote overeenkomsten. Het gebruik van de nieuwe technieken had tot gevolg dat er speciale tegelbakkerijen ontstonden, maar dat is vooral ook te danken aan de sterk toegenomen vraag naar versierde wandtegels.

Tijdens het Spaanse bewind maakte men in Nederland kennis met het gebruik van versierde tegels als

wandbekleding in de woningen, naast de fraaie tegeltableaus die wij nu nog in de musea kunnen bewonderen. Wellicht kan in de toekomst op deze plaats wat uitvoeriger worden ingegaan op dit onderwerp.

Het majolica aardewerk vormt een kleurrijk deel van ons erfgoed uit de zestiende en zeventiende eeuw. Meer dan wij op het eerste gezicht vermoeden, vertelt het ons over de maatschappelijke en economische ontwikkelingen in de Nederlandse geschiedenis.

Bronnen:

- Dingeman Korf : "Nederlandse Majolica", 1981
- Clevis/Kottman: "Weggegooid en teruggevonden", 1989
- Dr. Pieter Biesboer: "Nederlandse Majolica 1550-1650", 1997

Verenigingsnieuws

**AAN DE LEDEN VAN DE HISTORISCHE VERENIGING "DE PROOSDIJLANDEN".
HIERBIJ WORDT U UITGENODIGD VOOR ONZE LEDENVERGADERING, DIE ZAL WORDEN GEHOUDEN OP**

**Dinsdag 17 april 2018 in de Oudheidkamer, Croonstadlaan 4a te Mijdrecht
Aanvang 20.00 uur**

Agenda

1. Opening door de heer R. Blans, voorzitter
2. Verslag van de ledenvergadering van 16 november 2017
Dit verslag is in te zien op onze website Proosdijlanden.nl en ter vergadering
3. Jaarverslag 2017
Dit verslag is in te zien op onze website Proosdijlanden.nl en ter vergadering
4. Financieel Verslag 2017
Dit verslag is in te zien op onze website Proosdijlanden.nl en ter vergadering
5. Verslag kascommissie
Mevrouw Marie-José van Bunningen en de heer Joop Frankenhuizen zullen verslag doen van het controleren van de financiële administratie
6. Voorstel verlening decharge bestuur
7. Benoeming nieuwe financiële commissie
8. Rondvraag
9. Sluiting

Na de pauze bieden we u de lezing over Sint-Petersburg door Henk Butink.

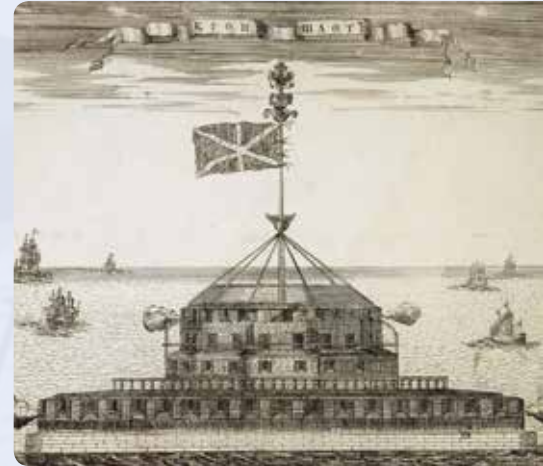
Sint-Petersburg: Hollandse kerk uit 1834,
foto Henk Butink (2008)

Nederlanders in Sint-Petersburg - Rusluie

Op dinsdag 17 april a.s. vertelt Henk Butink ons na de algemene vergadering een verhaal over Nederlanders in Sint-Petersburg. Zijn presentatie is, zoals we van hem gewend zijn, in de vorm van een flitsende audiovisuele (beamer) show. Zijn mondelinge toelichting wordt aangevuld met fraaie foto's en begeleid door mooie, Russische muziek.

In de jaren zestig van de vorige eeuw is Henk geïnteresseerd geraakt in dit onderwerp door een artikelreeks in de Twentsche Courant. Ruim veertig jaar later kwam er een reden bij. 'Rusluie' kwamen in zijn familie omdat zijn Amsterdamse schoonzoon en kleinkinderen afstammelingen zijn van de Rusluie. In 2008 is hij op reis geweest in Rusland. Zijn vrouw en hij hebben toen speciaal de sporen van de Nederlanders in Sint-Petersburg 'nagelopen'. Dankzij de hulp van de begraafplaatsbeheerster hebben ze uiteindelijk het graf van een van hun schoonzoons voorvaders gevonden.

Als spin-off van de genoemde reis heeft Henk een documentaire gemaakt over "Nederlanders in Sint-Petersburg". Henk kijkt ernaar uit om deze op 17 april aan zijn medeleden van onze vereniging te laten zien. De presentatie wordt nota bene gegeven in onze 'Oudheidkamer' aan de Croonstadtdlaan. Een (stads)naam verbonden met de verdediging van Sint-Petersburg. De documentaire laat de band zien die Nederlanders hadden met Sint-Petersburg in de periode 1720-1918. De Russen dreven handel met Nederland - zelfs met Mijdrecht - en omgekeerd gingen generaties Nederlanders daarheen. Ze maakten er fortuin, gingen naar hun eigen "Hollandse Kerk" en werden er begraven. Tsaar Peter de Grote kwam aan het eind van de 17e eeuw voor korte tijd naar Nederland om het vak van scheepstimmerman te leren. Hij nam het concept van de grachten van Amsterdam mee naar Sint-Petersburg, de stad die hij stichtte en er de hoofdstad van Rusland van maakte.

Kronslot

DELEN VAN DE INHOUD

- Kronslot: naamgever van Kronstadt op het eiland voor Sint-Petersburg en later ook de Croonstadtdlaan in Mijdrecht.
Sint-Petersburg moest beschermd worden tegen aanvallen vanuit zee. Het eiland Kotlin lag ideaal om de toegang tot de stad te blokkeren en kreeg een groot aantal forten. Het eiland ligt ongeveer dertig kilometer ten westen van Sint-Petersburg. De stad op het eiland kreeg de naam van een van de forten Kronstadt en is de naamgever van de Stoomtimmerfabriek N.V. Croonstadt in Mijdrecht, mogelijk omdat er veel hout vanuit Kronstadt werd aangevoerd. De timmerfabriek verdween maar de naam niet. De laan waaraan vroeger de timmerfabriek lag kreeg de naam Croonstadtdlaan.
- Ruim aandacht is er voor de Ruslandgangers uit Vriezenveen, plaatselijk Rusluie genoemd. Ze deden het erg goed daar. Sommigen werden hofleverancier en een boeren- en kasteleinszoon werd er zelfs chef van de marinewerven en later admiraal. Aaltje van den Bosch stichtte een naaischool, die grote faam verwierf. Tsaar Paul en zijn gemalin kwamen enkele keren op bezoek. De bekende schrijver Toon Tellegen (zie bij literatuur) is een afstammeling van deze Rusluie (van moederskant).
- Er wordt een uitstapje naar Moskou gemaakt omdat daar in 1932 de bouw van de metro werd begonnen o.l.v. de Nederlander Dirk Schermerhorn (broer van Wim, de eerste de minister-president na de oorlog (1945-1946)). Het liep echter slecht af met Dirk.

Literatuur

- De trein naar Pavlovsk en Oostvoorne = Toon Tellegen
- Herinneringen aan Rusland - Egbert Engberts, inleiding van Toon Tellegen.
- Drie eeuwen Nederlandse geschiedenis in Sint-Petersburg = Uitgave Hermitage Amsterdam
- De Ruslui, Nederlanders in Sint-Petersburg 1720-1920, boek + dvd = Karina Meeuwse
- Twee eeuwen Nederlanders in Sint-Petersburg = Pieter N. Holtrop.
- Meer informatie en een uitgebreide literatuurverwijzing is te vinden op: www.butink.nl/nederlanders-in-sint-peterburg-rusluie

WEET U?

De grootste Russische dichter Poesjkin (1799-1837) en een van de grootste dichters uit de wereldliteratuur vond de dood door toedoen van een Nederlander.

Schilderijen uit de collectie van koning Willem II kwamen in bezit van de Hermitage, omdat de koning bij zijn dood (1849) nog in het krijt stond bij zijn zwager tsaar Nicolaas I. Meer dan 1.000 werken van Hollandse Meesters kwamen in bezit van de Hermitage. Een aantal is even terug in de Hermitage van Amsterdam van 7 oktober 2017 t/m 27 mei 2018.

Anton Philips verkocht in één klap zoveel gloeilampen aan de tsaar dat de directeur van gloeilampenfabriek, zijn broer Gerard, erg nerveus werd.

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden', geregistreerd onder ISSN 1388-7165.

Hoofredactie

Dhr. Jaap Meulstee

Adres: Conincksmeer 5, 3645 WG Vinkeveen

E-mail: jaapmeulstee@ziggo.nl

Tekstredactie

Dhr. Jan Rouwenhorst

Vormgeving

Dhr. Jaco Kroon - Pijl 14 grafisch ontwerp

E-mail: info@pijl14.nl

Website: www.pijl14.nl

Drukwerk

Drukkerij Avanti Wilnis

Website: www.drukkerijavanti.nl

Voorzitter

Dhr. Rob Blans

E-mail: rob@blans.eu

Secretaris, excursies en lezingen

Mw. Geertje Oerlemans

Per adres: Croonstadtdlaan 4a, 3641 AL Mijdrecht

Telefoon: 0297 - 256660

E-mail: geertje.oerlemans@ziggo.nl

Penningmeester

Dhr. Jan van Breukelen

E-mail: jm.vanbreukelen@xs4all.nl

Bankrekeningnummer: NL89 RABO 0369 6185 05

Algemeen adjunct

Dhr. Hans van Zwieten

E-mail: ha911@live.nl

Publicaties (PK, nieuwsbrief en website)

Dhr. Jaap Meulstee

E-mail: jaapmeulstee@ziggo.nl

Archeologie

Dhr. Paul Hoogers

E-mail: p.hoogers@icloud.com

Monumenten

Mw. Wiesje Dijkxhoorn

E-mail: w.dijkxhoorn@ziggo.nl

PR en documentatie

Dhr. Co Oudshoorn

E-mail: co.oudshoorn@planet.nl

Genealogie

Dhr. Stef Veerhuis

E-mail: stef.veerhuis@outlook.com

Ledenadministratie

Van Dort & Partners acc. en belasting adviseurs

E-mail: administratie@proosdijlanden.nl

Aanmelding voor het lidmaatschap kan bij de ledenadministratie op dit mailadres.

Adres vereniging (Oudheidkamer)

Croonstadtdlaan 4a, 3641 AL Mijdrecht

Website: www.proosdijlanden.nl

E-mail: info@proosdijlanden.nl

Facebook: www.facebook.com/proosdijlanden

Contributie: € 17,50 per jaar

Losse exemplaren van de Proosdijkoerier € 4,90 per stuk

Oplage: Circa 1200

Nieuwe leden

Mw. L. Klijn	Aalsmeer
M. v. Vliet	Amstelhoek
C. Meekel	Amsterdam
H. den Ouden	Apeldoorn
Mw. L. Out van Staveren	De Hoef
Mw. T. Verdonk	De Hoef
Mw. Kuijlenburg	Mijdrecht
Mw. G. Vermeij	Mijdrecht
Mw. A. T. Groot	Waverveen
E. Versloot	Woerden
J. Koster	Uithoorn

Ook lid worden?

Bel dan naar 0297 - 282190 of stuur een e-mail naar administratie@proosdijlanden.nl

"U gaat uw lidmaatschap van de Historische Vereniging De Proosdijlanden aan voor onbepaalde tijd en dat lidmaatschap wordt telkens automatisch voor een jaar verlengd. Daar hoeft u niets voor te doen. U kunt uw lidmaatschap opzeggen uiterlijk vier weken voor het begin van een nieuw kalenderjaar. Als lid van de vereniging ontvangt u De Proosdijkoerier en na aanmelding hiervoor via de website ook onze digitale nieuwsbrief".

DOELSTELLING VAN DE VERENIGING:

De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de regionale en plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin.

Copyright

Overname van artikelen uit de Proosdijkoerier is toegestaan mits met uitdrukkelijke toestemming van de redactie.

Inleverdatum kopij volgende nummer: 1 mei 2018

ADVERTENTIEPAGINA BINNENZIJDE OMSLAG
IN BEZIT VAN AVANTI

ADVERTENTIEPAGINA ACHTERZIJDE OMSLAG

RABOBANK

IN BEZIT VAN AVANTI